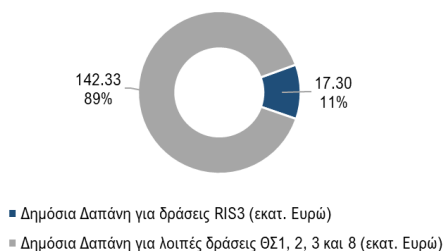
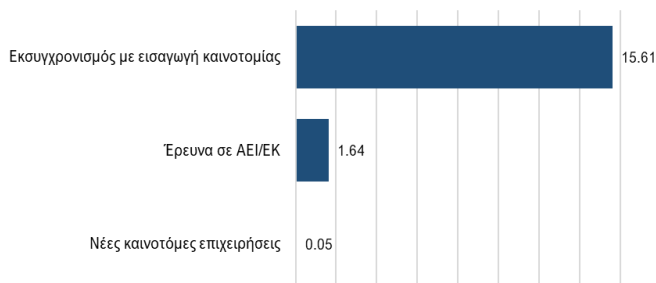

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Ποσοστό Δημόσιας Δαπάνης για δράσεις RIS3

Μίγμα Πολιτικής RIS3 (Δημ. Δαπάνη, εκατ. Ευρώ)

1° επίτευγμα

- Ενίσχυση της δικτύωσης μεταξύ της επιχειρηματικής και της ακαδημαϊκής κοινότητας

2° επίτευγμα

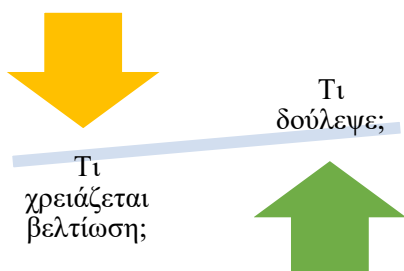
- Επίτευξη των στόχων χρηματοδότησης της ΠΣΕΕ από εθνικές και Ευρωπαϊκές πηγές για δράσεις ΕΤΑΚ

Το σύνολο της Δημόσιας Δαπάνης (ΔΔ) που συμβασιοποιήθηκε από το ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-20 για δράσεις που είναι άμεσα συμβατές με τους στόχους της ΠΣΕΕ ανήλθε σε **€17,30εκατ.**, ήτοι το 16,34% του συνόλου της ΔΔ των Θεματικών Στόχων 1, 2, 3 και 8, εξαιρουμένων των δράσεων ενίσχυσης της ρευστότητας των ΜμΕ λόγω Covid. Εάν συνυπολογιστούν και οι τελευταίες, τότε η αναλογία υπολογίζεται στο **10,84%**.

Η πρώτη έκδοση του ΠΕΠ προέβλεπε την ενεργοποίηση **10** εργαλείων πολιτικής προς υποστήριξη της ΠΣΕΕ. Μέχρι τα μέσα του 2023 είχαν ενεργοποιηθεί μόνο **3** απ' αυτά (30%) μέσω **3** προσκλήσεων. Το σημαντικότερο, με όρους Δημόσιας Δαπάνης, αφορούσε σε υποστήριξη επενδυτικών σχεδίων μικρο-μεσαίων επιχειρήσεων για τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό τους και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (90% επί του συνόλου της ΔΔ για δράσεις υποστήριξης της ΠΣΕΕ). Αν και υπήρξε μία πρόσκληση για έρευνα σε τομείς της ΠΣΕΕ σε Πανεπιστήμια, οι πρώτες εντάξεις έργων έγιναν μέσα στο πρώτο τρίμηνο του 2023 χωρίς αυτά να δημιουργούν επιπτώσεις μέχρι τη λήξη της προγραμματικής περιόδου.

Δευτερογενή δεδομένα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η διαδικασία σχεδιασμού της ΠΣΕΕ βελτίωσε τη δικτύωση μεταξύ φορέων της τριπλής έλικας στη Θεσσαλία και οδήγησε στην επιτυχή διεκδίκηση σημαντικών πόρων από εθνικά και Ευρωπαϊκά προγράμματα από τους τοπικούς φορείς στη Θεσσαλία. Η συνδρομή του ΠΕΠ σε όλα αυτά ήταν, εκ των πραγμάτων, αμελητέα.

Ο σχεδιασμός της ΠΣΕΕ αποδείχθηκε εκ των υστέρων ιδιαίτερα αισιόδοξος σε σχέση με τη ικανότητα και τους πόρους των υπηρεσιών της Περιφέρειας Θεσσαλίας που απαιτούσε η εφαρμογή του. Η σχετικά χαμηλή θέση που είχε η εφαρμογή της ΠΣΕΕ στην ατζέντα της Περιφερειακής Διοίκησης σε συνδυασμό με αντικειμενικά εμπόδια στο εξωτερικό περιβάλλον (οικονομική κρίση, περιορισμοί και αλλαγή στρατηγικής λόγω της πανδημίας COVID-19) συνετέλεσαν στην αμελητέα συνεισφορά του ΠΕΠ στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της Θεσσαλίας στο πεδίο της Έξυπνης Ανάπτυξης.

ΜΙΓΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Από την ΠΣΕΕ στο ΠΕΠ

Η Περιφερειακή Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας με βάση την Έξυπνη Εξειδίκευση της Θεσσαλίας σχεδιάστηκε την περίοδο 2013-2015 και εγκρίθηκε στο σύνολό της (Στρατηγική, 4η Έκδοση, Φεβρουάριος 2015 και Σχέδιο Δράσης, Δεκέμβριος 2015) από το Περιφερειακό Συμβούλιο την **13η Μαΐου 2016** (ΑΔΑ: 709Ψ7ΛΡ-ΦΧΣ, 16.5.2016). Ο ορισμός των προτεραιοτήτων της Περιφέρειας Θεσσαλίας στο πλαίσιο της ΠΣΕΕ 2014-2020 έλαβε χώρα από το Μάιο έως το Νοέμβριο του 2014, λαμβάνοντας υπ' όψη δεδομένα και εισροές από την ανάλυση περιβάλλοντος και την συνεπακόλουθη ανάλυση SWOT, το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας, τις αρχικές προβλέψεις του ΠΕΠ και τις προτάσεις τομεακής πολιτικής της ΓΓΕΤ για την Έρευνα και Καινοτομία στο πλαίσιο προετοιμασίας του ΣΕΣ 2014-2020 (Μάιος 2013).

Σκοπός της ΠΣΕΕ Θεσσαλίας ήταν η εστιασμένη παραγωγική ανασυγκρότηση της Θεσσαλίας με δύο βασικούς πυλώνες. Ο πρώτος, στόχευε στη συνολική αναβάθμιση της θεσμικής ικανότητας του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας με όρους ανθρώπινων πόρων, δικτύων, εξωστρέφειας, ικανοτήτων και αξιοποίηση γνώσεων σε τεχνολογίες γενικής εφαρμογής. Οι δράσεις για τον πρώτο πυλώνα κωδικοποιήθηκαν ως **Οριζόντιες Δράσεις** στο εγκεκριμένο Σχέδιο Δράσης. Ο δεύτερος πυλώνας αφορούσε σε στοχευμένες παρεμβάσεις σε οκτώ τομείς του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας: δύο κύριους (το **αγροδιατροφικό σύμπλεγμα** και ο **κλάδο των μετάλλων και δομικών υλικών**), και έξι δορυφορικούς, (το **περιβάλλον**, την **ενέργεια**, το **δημιουργικό τουρισμό**, τις **τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών** και τις **προηγμένες υπηρεσίες υγείας και αποκατάστασης**). Η λογική παρέμβασης για όλα τα παραπάνω είχε αποτυπωθεί με λεπτομέρειες στο εγκεκριμένο Σχέδιο Δράσης που ήταν αποτέλεσμα πολύ εντατικής και συμπεριληπτικής Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης για το σύνολο των προτεραιοτήτων στα τέλη του 2015, στο πλαίσιο της οποίας κατατέθηκαν 952 προτάσεις-ιδέες. Το Σχέδιο Δράσης της ΠΣΕΕ αναφέρει ρητά δείκτες εκροών και τιμές στόχου γι' αυτούς, χωρίς ωστόσο να θέσει τιμές στόχου για τους δείκτες αποτελεσμάτων.

Στο Σχέδιο Δράσης της ΠΣΕΕ έγινε **ευθεία αντιστοίχιση** των αποτελεσμάτων της ΔΕΑ με τους Θεματικούς Στόχους (ειδικότερα τους 1, 2, 3, 4, 6, 8, και 10) και τις επενδυτικές προτεραιότητες του ΠΕΠ και των λοιπών Τομεακών Προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020, το Πρόγραμμα Ορίζων 2020 και τον Αναπτυξιακό Νόμο, χωρίς ωστόσο να αναφερθούν συγκεκριμένα εργαλεία πολιτικής.

Στο κείμενο της ΠΣΕΕ, οι άξονες παρέμβασής της συσχετίζονται με 17 ειδικούς στόχους της πρώτης έκδοσης του ΠΕΠ. Στο κείμενο του ΠΕΠ γίνονται σε πολλά σημεία ρητές κι ευθείες παραπομπές στην ΠΣΕΕ, τονίζοντας πως οι δράσεις του ΠΕΠ θα ενεργοποιηθούν στους τομείς προτεραιότητας της ΠΣΕΕ, καθώς και πως το περιεχόμενό τους θα είναι σύμφωνο με το πνεύμα της.

Με βάση τα παραπάνω, συμπεραίνεται πως οι ειδικοί στόχοι που διατυπώνονται στο κείμενο του ΠΕΠ **είναι συμβατοί με τη στόχευση της ΠΣΕΕ**, χωρίς ωστόσο το ΠΕΠ να είναι η κύρια πηγή χρηματοδότησης των €331,8εκατ. του προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης της ΠΣΕΕ.

Διάρθρωση του Μίγματος Πολιτικής στην πρώτη έκδοση του ΠΕΠ

Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει τη χαρτογράφηση των προτεινόμενων δράσεων που είχαν προβλεφθεί στην πρώτη έκδοση του ΠΕΠ Θεσσαλίας και τον ειδικό στόχο που αυτές εξυπηρετούσαν με τα εργαλεία πολιτικής της τυπολογίας που εφαρμόζεται στο πλαίσιο της παρούσας αξιολόγησης.

Πίνακας 1 Διάρθρωση του μίγματος πολιτικής στην αρχική έκδοση του ΠΕΠ Θεσσαλίας.

Εργαλείο Πολιτικής	Προτεινόμενες δράσεις ΠΕΠ	Ειδικός Στόχος (Επενδυτική Προτεραιότητα)
ΕΠ2: Ενίσχυση υποδομών για έρευνα	Ενίσχυση της αναβάθμισης, συμπλήρωσης ή / και επέκτασης ερευνητικών δομών	Αύξηση των ερευνητικών δραστηριοτήτων στην Περιφέρεια που κατά κύριο λόγο εξυπηρετούν τις περιφερειακές αναπτυξιακές ανάγκες και προοπτικές (1α)
ΕΠ4: Ενίσχυση ερευνητικών δραστηριοτήτων σε Πανεπιστήμια ή Ερευνητικά Κέντρα	Πύλοτικά ερευνητικά προγράμματα στοχευμένα στις προτεραιότητες της RIS3 Θεσσαλίας	Αύξηση των επιχειρηματικών δαπανών για τεχνολογική & μη τεχνολογική καινοτομία (1β)
ΕΠ6: Δραστηριότητες έρευνας στις επιχειρήσεις	Προώθηση της χρήσης των αποτελεσμάτων έρευνας και τεχνολογίας, στην παραγωγική και εμπορική δραστηριότητα, υφιστάμενων και νέων ΜΜΕ	Αύξηση των επιχειρηματικών δαπανών για τεχνολογική & μη τεχνολογική καινοτομία (1β)
ΕΠ7: Έμμεση στήριξη μεταφοράς τεχνολογίας	Δημιουργία και λειτουργία υποστηρικτικών μηχανισμών και μέσων, για ίδρυση ή / και ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων	Αύξηση των επιχειρηματικών δαπανών για τεχνολογική & μη τεχνολογική καινοτομία (1β)
ΕΠ8: Υποστήριξη επιχειρηματικών επενδύσεων για την υιοθέτηση καινοτομιών	Ενίσχυση της διάχυσης των αποτελεσμάτων της έρευνας	
	Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας στην παραγωγική και εμπορική δραστηριότητα, υφιστάμενων και νέων ΜΜΕ	Αύξηση των επιχειρηματικών δαπανών για τεχνολογική & μη τεχνολογική καινοτομία (1β)
	Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων για την υιοθέτηση καινοτομιών	Επιχειρηματική εκμετάλλευση προϊόντων Ε&Τ και καινοτομιών από υφιστάμενες και νεοϊδρυόμενες ΜΜΕ για αύξηση της παραγωγικότητας τους (3α)
ΕΠ10: Ίδρυση νέων καινοτόμων επιχειρήσεων	Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων για αναδιοργάνωση των παραγωγικών, εμπορικών και διοικητικών λειτουργιών για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών	Αύξηση της Ακαθάριστη Προστιθέμενης Αξίας (3γ)
	Ενίσχυση της ίδρυσης νέων καινοτόμων επιχειρήσεων	Επιχειρηματική εκμετάλλευση προϊόντων Ε&Τ και καινοτομιών από υφιστάμενες και νεοϊδρυόμενες ΜΜΕ για αύξηση της παραγωγικότητας τους (3α)
ΕΠ11: Διεθνοποίηση επιχειρήσεων	Ενίσχυση των Επιχειρήσεων για την παραγωγή και προώθηση στο εξωτερικό των προϊόντων τοπικής προέλευσης με την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων έρευνας και τεχνολογίας και καινοτομιών	Αξιοποίηση της έρευνας / τεχνολογίας και της καινοτομίας από τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας, ιδιαίτερα για την αύξηση των εξαγωγών (3δ)
	Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων για τον αναπροσδιορισμό του επιχειρηματικού τους μοντέλου, με εξαγωγικό προσανατολισμό των παραγωγικών και εμπορικών δραστηριοτήτων τους	

Εργαλείο Πολιτικής	Προτεινόμενες δράσεις ΠΕΠ	Ειδικός Στόχος (Επενδυτική Προτεραιότητα)
ΕΠ12: Ψηφιακή αναβάθμιση επιχειρήσεων	Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων για αυτοματοποίηση δραστηριοτήτων και δαπάνες ΤΠΕ και λογισμικού	Αύξηση της Ακαθάριστη Προστιθέμενης Αξίας (3γ)
ΕΠ13: Ανάπτυξη δεξιοτήτων ανθρώπινων πόρων για την έξυπνη εξειδίκευση	Υποστήριξη των επιχειρήσεων για την αναδιοργάνωσή τους και αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού τους	Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της λειτουργίας των ΜΜΕ με διατήρηση των θέσεων απασχόλησης (8ν)
ΕΠ16: Υποστήριξη τοπικών οικοσυστημάτων καινοτομίας	Δημιουργία και λειτουργία υποστηρικτικών μηχανισμών και μέσων, για ίδρυση ή / και ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων (π.χ. φορείς / μηχανισμοί τεχνικής και επιστημονικής υποστήριξης). Δημιουργία υποστηρικτικών υπηρεσιών / μηχανισμών για αναβάθμιση και διεύρυνση των δραστηριοτήτων τους στην κατεύθυνση υποστήριξης / παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών αξιοποίησης καινοτομιών και χρηματοπιστωτικών εργαλείων από υφιστάμενες και υπό ίδρυση επιχειρήσεις	Αύξηση των επιχειρηματικών δαπανών για τεχνολογική & μη τεχνολογική καινοτομία (1β) Επιχειρηματική εκμετάλλευση προϊόντων Ε&Τ και καινοτομιών από υφιστάμενες και νεοϊδρυόμενες ΜΜΕ για αύξηση της παραγωγικότητας τους (3α)

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από ανάλυση κειμένων της έκδοσης 1.4 του ΠΕΠ Θεσσαλίας.

Το σύνολο των εργαλείων του πίνακα, τόσο βάσει της αρχικής έκδοσης, όσο και βάσει των αναθεωρήσεων του κειμένου του ΠΕΠ, παρέμεινε αμετάβλητο. Από τα παραπάνω δέκα εργαλεία πολιτικής, όπως αναλύεται στην επόμενη ενότητα, ενεργοποιήθηκαν τελικά τα 3, και ένα απ' αυτά (ΕΠ4) με ιδιαίτερα μεγάλη καθυστέρηση.

Ενεργοποίηση Εργαλείων Πολιτικής

Γενική εικόνα

Η ένταση της χρηματοδότησης για τους ΘΣ που ενδιαφέρουν την παρούσα (ΘΣ1,2,3 και 8) στην αρχική και πλέον πρόσφατα αναθεωρημένη και ισχύουσα έκδοση του ΠΕΠ Θεσσαλίας φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 2: Εξέλιξη χρηματοδότησης επιλεγμένων Θεματικών Στόχων ΠΕΠ Θεσσαλίας (σύνολο προϋπολογισμού ΔΔ σε Ευρώ)

Θεματικός Στόχος	Έκδοση 1.4	Έκδοση 7.0	Μεταβολή
ΘΣ1	11 250 000	1 560 000	-86.13%
ΘΣ2	2 500 000	700 000	-72.00%
ΘΣ3	47 500 000	87 740 000	84.72%
ΘΣ8	5 325 000	7 034 022	32.09%
ΣΥΝΟΛΟ	66 575 000	97 034 022	45.75%

Πηγή: Κείμενα ΠΕΠ Θεσσαλίας & πρακτικά της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Η μεγάλη αύξηση στον προϋπολογισμό της Δημόσιας Δαπάνης για τον ΘΣ3 οφείλεται στην πολιτική ενίσχυσης της ρευστότητας των επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση των δυσμενών συνθηκών που επέφερε η πανδημία COVID-19. Η χρηματοδότηση του ΘΣ3 έγινε από το σύνολο των ΘΣ του ΠΕΠ, εκτός του ΘΣ8 ο οποίος ήδη είχε αυξήσει την χρηματοδοτική του βαρύτητα σε προηγούμενη αναθεώρηση του Προγράμματος. Είναι αξιοσημείωτη η μείωση του προϋπολογισμού της δημόσιας δαπάνης στους ΘΣ1 και 2, λόγω της αδυναμίας έγκαιρης ενεργοποίησης σχετικών δράσεων, παρά τα υψηλά ποσοστά εξειδίκευσης που αναφερόταν στις ετήσιες αναφορές του ΠΕΠ. Σύμφωνα με την ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης του ΠΕΠ Θεσσαλίας (Diadikasia Business Consulting, 2021, σ. 151), οι παράγοντες που συνέβαλαν στην

καθυστέρηση της ενεργοποίησης του Άξονα Προτεραιότητας 1 (ΘΣ1, 2 και 3) ήταν: (α) η αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου δημοσίων συμβάσεων (N4412/2016) και η ανάγκη προσαρμογής σ' αυτό, (β) η αναμονή αποφασήσεων/νομοθέτησης επιλογής του ΕΦΕΠΑΕ ως Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης κρατικών ενισχύσεων στα ΠΕΠ και (γ) η αναμονή της απλοποίησης του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων. Η προσπάθεια ορισμού της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Σχεδιασμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας ως ΕΦΔ για πόρους €11εκατ των Θ.Σ. 1 και 3 που άρχισε στα τέλη του 2017 και αναμενόταν να ολοκληρωθεί εντός του 1^{ου} εξαμήνου του 2018 τελικά ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2019. Για τους λοιπούς πόρους των επενδυτικών προτεραιοτήτων 3α και 3δ ο ΕΦΔ αναμενόταν να οριστικοποιηθεί εντός 2018 αλλά οριστικοποιήθηκε στα μέσα του 2019. Η ΕΥΔΕΠΘ θα διαχειριζόταν τους πόρους της επενδυτικής προτεραιότητας 1α. Η έλλειψη ΕΦΔ οδήγησε επίσης και σε καθυστερήσεις και στην ενεργοποίηση των πόρων των επενδυτικών προτεραιοτήτων 8γ και 8ε, χωρίς ωστόσο, εκ των υστέρων, να είναι ο κύριος λόγος για την περιορισμένη ενεργοποίησή τους (βλ. απαντήσεις στα αξιολογικά ερωτήματα Α3 και Α5 στη συνέχεια). Ο Πίνακας 3 δίνει την κατάσταση της ενεργοποίησης των ΘΣ ενδιαφέροντος μέσω του ΠΕΠ Θεσσαλίας με ημερομηνία αναφοράς την 13^η Ιουλίου 2023.

Πίνακας 3: Συνολική ενεργοποίηση επιλεγμένων Θεματικών Στόχων ΠΕΠ Θεσσαλίας.

Θεματικός Στόχος	Αρ. προσκλήσεων	Ενταγμένα	ΔΔ συμβάσεων	ΔΔ πληρωμών
ΘΣ1	1	21	1 640 554	0
ΘΣ2	0	0	0	0
ΘΣ3 (εκτός covid)	5	696	104 166 973	41 130 834
ΘΣ3 COVID	2	8 029	53 750 119	48 839 927
ΘΣ8	2	2	75 825	24 543
ΣΥΝΟΛΟ	10	8 748	159 633 471	89 995 304

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023.

Στον ΘΣ3 γίνεται ο διαχωρισμός των προσκλήσεων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας COVID-19 από τις λοιπές δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας για να μπορεί ο αναγνώστης να διακρίνει τις δράσεις στήριξης της επιχειρηματικότητας από τις αντίστοιχες για την επιβίωση των επιχειρήσεων. Το σύνολο της συμβασιοποιημένης δημόσιας δαπάνης για τον ΘΣ3 υπερβαίνει κατά πολύ (+164,51%) τον αντίστοιχο προϋπολογισμό, ενώ το ίδιο για τον ΘΣ8 είναι αμελητέο σε σχέση με τον τρέχοντα προϋπολογισμό (βλ. Πίνακας 2). Το ύψος των πληρωμών είναι χαμηλό, υπολογιζόμενο στο 56,38% του ύψους των συμβάσεων, αλλά πολύ καλό σε σχέση με την προϋπολογισμένη δημόσια δαπάνη.

Ο Πίνακας 4 παρουσιάζει τις Προσκλήσεις του ΠΕΠ Θεσσαλίας που είχαν ενταγμένα έργα την 13.7.2023 και κρίθηκαν ως συμβατές με τα Εργαλεία Πολιτικής (ΕΠ) προς υποστήριξη των ΠΣΕΕ που εξετάζονται στο πλαίσιο της παρούσας.

Πίνακας 4: Συνολική ενεργοποίηση Εργαλείων Πολιτικής συναφών με ΠΣΕΕ από το ΠΕΠ Θεσσαλίας.

Θεματικός Στόχος	Αρ. προσκλήσεων	Ενταγμένα	ΔΔ συμβάσεων	ΔΔ πληρωμών
ΘΣ1	1	21	1 640 554	0
ΘΣ2	0	0	0	0
ΘΣ3 (εκτός covid)	2	133	15 661 971	5 641 587
ΘΣ3 COVID	0	0	0	0
ΘΣ8	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	3	154	17 302 525	5 641 587

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023.

Το ύψος της συμβασιοποιημένης δημόσιας δαπάνης των προσκλήσεων του Πίνακα 4 αντιστοιχεί στο 17,83% του προϋπολογισμού της ΔΔ των ΘΣ ενδιαφέροντος του ΠΕΠ (βλ. Πίνακας 3), ενώ το σύνολο των πληρωμών προς τους δικαιούχους ανέρχεται στο 32,61% της συμβασιοποιημένης δημόσιας δαπάνης.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι με βάση δευτερογενή δεδομένα (Innovatia Systems, 2020), στο πλαίσιο του ΠΕΠ Θεσσαλίας είχε εκδοθεί μία πρόσκληση για τον Μηχανισμό Υποστήριξης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης εξειδίκευσης (Πρόσκληση 84/27.12.2019, επενδυτική προτεραιότητα 1β, προϋπολογισμός ΔΔ €500χιλ.) με δικαιούχο την Περιφέρεια Θεσσαλίας, η οποία ανακλήθηκε ως άγονη.

Στη συνέχεια ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση των εργαλείων πολιτικής προς υποστήριξη της ΠΣΕΕ που ενεργοποιήθηκαν μέσω του ΠΕΠ Θεσσαλίας.

ΕΠ4: Ενίσχυση ερευνητικών δραστηριοτήτων σε Πανεπιστήμια ή Ερευνητικά Κέντρα

Η Πρόκληση 5143/115 με τίτλο «Αναβάθμιση, συμπλήρωση και επέκταση δημόσιων υποδομών έρευνας και καινοτομίας για την εξυπηρέτηση τομέων στρατηγικού ενδιαφέροντος της Περιφέρειας Θεσσαλίας» (βλ. Πίνακας 5) υπήρξε η μοναδική πρόσκληση που εκδόθηκε από το ΠΕΠ Θεσσαλίας στο πλαίσιο του Θ.Σ.1. Αν και φαινομενικά αφορούσε ενίσχυση ερευνητικών υποδομών, η ανάλυση του κειμένου οδήγησε στο χαρακτηρισμό της, και των έργων που εντάχθηκαν στο πλαίσιο αυτής, ως ενίσχυση ερευνητικών δραστηριοτήτων σε Πανεπιστήμια. Η πρόσκληση απευθυνόταν σε οργανισμούς έρευνας και διάδοσης γνώσεων όπως ορίζονται στον κανονισμό ΕΚ 651/2014 που διαθέτουν έδρα ή παράρτημα στη Θεσσαλία.

Ο προϋπολογισμός της δημόσιας δαπάνης ήταν €7εκατ.

Πίνακας 5: Δεδομένα ενεργοποίησης ΕΠ4

	5143/115
Ημερ. Δημοσίευσης	03.12.2021
Αρ. υποβολών	30
Αιτούμενη ΔΔ	6 971 448
Αρ. ενταγμένων έργων	21
Ημερ. Ένταξης	01.03.2023
ΔΔ ενταγμένων έργων	4 527 326
Πληρωμές	0
Προβλ. Ημερ. Ολοκλήρωσης	28.02.2025

Επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ και ΕΥΔ ΕΠ ΠΕΠ Θεσσαλίας

Με την παραπάνω πρόσκληση, το ΠΕΠ στόχευσε «στη χρηματοδότηση «ερευνητικών υποδομών» των δημόσιων «οργανισμών έρευνας και διάδοσης γνώσεων» (όπως ορίζονται στον κανονισμό ΕΚ 651/2014) που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας για τη βελτίωση της ικανότητας παραγωγής καινοτομίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας, με στοχευμένο έργο στις Προτεραιότητες της εγκεκριμένης RIS Θεσσαλίας και τα προσδοκώμενα αποτελέσματά της, που θα συνδέεται άμεσα με την καινοτομία, την τεχνολογική ανάπτυξη και την εφαρμοσμένη Ε & Α και σε συσχέτιση με τις ανάγκες και δυνατότητες των επιχειρήσεων της Θεσσαλίας. Στόχευσε επίσης στη χρηματοδότηση παρεμβάσεων που αφορούν στην αναβάθμιση, συμπλήρωση ή / και επέκταση δημόσιων ερευνητικών υποδομών στη Θεσσαλία για την ανάπτυξη ερευνητικών δραστηριοτήτων, με στόχο την υποστήριξη της εφαρμογής της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), με αξιοποίηση της ερευνητικής δραστηριότητας και των νέων μεθόδων, προϊόντων ή υπηρεσιών που αναπτύσσονται».

Από την παραπάνω διατύπωση είναι σαφές ότι η πρόσκληση είναι πλήρως συμβατή με την ΠΣΕΕ.

Παρόλ' αυτά, λόγω της καθυστερημένης ένταξης των πράξεων στο πλαίσιο της εξεταζόμενης πρόσκλησης (πρώτη ένταξη την 1.3.2023), η πρόσκληση δεν αναμένεται να δημιουργήσει επιπτώσεις μέχρι το τέλος του 2023 και συνεπώς δεν εξετάζεται περαιτέρω στο πλαίσιο της παρούσας αξιολόγησης.

ΕΠ8: Υποστήριξη επιχειρηματικών επενδύσεων για την υιοθέτηση καινοτομιών

Το εργαλείο πολιτικής υπ' αριθμ. 8 ενεργοποιήθηκε μέσω της Πρόσκλησης 3556/066ΚΕ με τίτλο «Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ επιχειρήσεων για την βελτίωση της παραγωγικής τους δραστηριότητας ή και για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών». Η πρόσκληση αφορούσε στην ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) για τον εκσυγχρονισμό ή την επέκταση αυτών

μέσω τεχνολογικής και μη τεχνολογικής αναβάθμισης, με αξιοποίηση υποστηρικτικών τεχνολογιών ή και καινοτομίας, για τη βελτίωση της παραγωγικότητας, της ποιότητας και καινοτομίας σε επίπεδο επιχείρησης έχοντας ως στόχο την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών και τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων.

Η πρόσκληση αναμενόταν να συμβάλει στην παραγωγή νέων /καινοτόμων /εξελιγμένων (βελτιωμένων) προϊόντων και υπηρεσιών, υψηλής προστιθέμενης αξίας, με σκοπό τη δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος των επιχειρήσεων της Περιφέρειας, καθώς και στη διείσδυσή τους σε νέες αγορές.

Τα κριτήρια επιλογής των πράξεων ευνοούσαν οριακά¹ τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς που παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυναμική για την Περιφέρεια, σύμφωνα με την RIS3 της Περιφέρειας και τις σχετικές δράσεις επιχειρηματικής ανακάλυψης με βαθμολογική προτιμότητα προτάσεων στους οποίους ο ΚΑΔ επένδυσης αντιστοιχεί στους οικονομικούς τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής RIS3 της Θεσσαλίας. Συνεπώς, η πρόσκληση είναι εν μέρει συναφής με την ΠΣΕΕ της Θεσσαλίας. Ο Πίνακας 6 παρουσιάζει τα βασικά δεδομένα της Πρόσκλησης.

Πίνακας 6: Δεδομένα ενεργοποίησης ΕΠ8

	3556/066KE
Ημερ. Δημοσίευσης	24.04.2019
Αρ. υποβολών	237
Αιτούμενη ΔΔ	28 424 772
Αρ. ενταγμένων έργων	210
Ημερ. Ένταξης	24.07.2020
ΔΔ ενταγμένων έργων	24 120 606
Πληρωμές	8 888 974
Προβλ. Ημερ. Ολοκλήρωσης	30.06.2023

Επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ και ΕΥΔ ΕΠ ΠΕΠ Θεσσαλίας

Από τα 210 ενταγμένα έργα στο πλαίσιο της πρόσκλησης, βάσει δεδομένων από τον ΕΦΔ, τα 132 προμηδοτήθηκαν ως ανήκοντα στις προτεραιότητες της RIS3 Θεσσαλίας, και λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της παρούσας αξιολόγησης. Ο Πίνακας 7 παρουσιάζει τη χωρική κατανομή της χρηματοδότησης βάσει της καταστατικής έδρας κάθε ωφελούμενου στα 132 έργα που εξετάζουμε.

Πίνακας 7: Χωρική κατανομή έργων ΕΠ8

Περιφερειακή Ενότητα	Αριθμός Έργων	Δημόσια (Ευρώ)	Δαπάνη
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	1		198 307
ΒΟΡΕΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΘΗΝΩΝ	1		151 850
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	1		154 200
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	11		1 304 129
ΛΑΡΙΣΑΣ	34		4 247 530
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	49		5 815 566
ΣΠΟΡΑΔΩΝ	24		2 276 853
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	11		1 269 798
Γενικό Αθροισμα	132		15 418 233

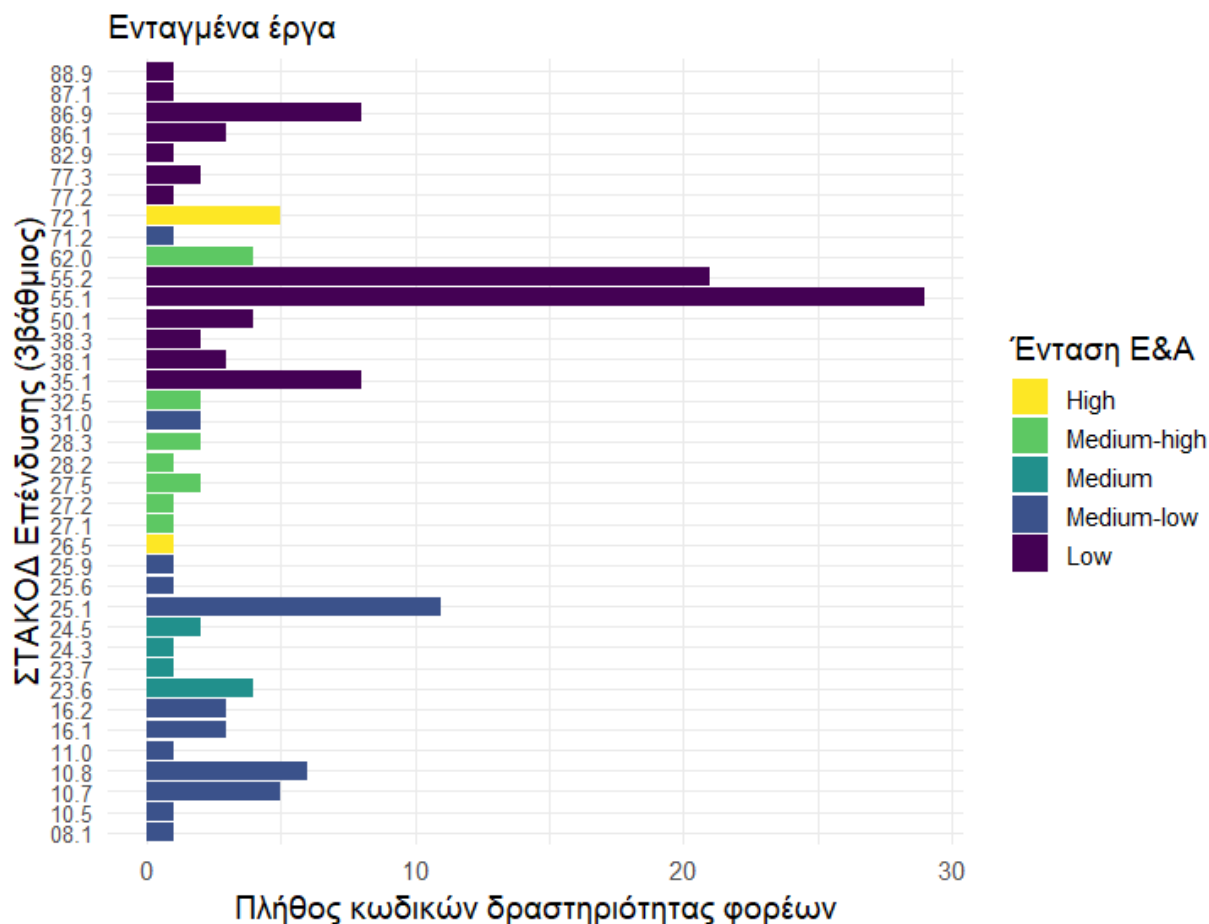
Πηγή: Ίδια επεξεργασία από δεδομένα ΠΣΚΕ και ΕΦΔ.

Η ανάλυση των ΚΑΔ επένδυσης (βλ. Διάγραμμα 1) υποδηλώνει ότι η πλειοψηφία των έργων αφορά σε δραστηριότητες χαμηλής ή χαμηλής-μέσης έντασης δαπανών Έρευνας και Ανάπτυξης σύμφωνα με τη σχετική κατάταξη των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας του ΟΟΣΑ (Galindo-Rueda & Verger, 2016),

¹ Το κριτήριο της δραστηριοποίησης σε τομείς της RIS3 Θεσσαλίας οδηγούσε σε προμηδότηση 2 μονάδων από τις 20 που ήταν ο μέγιστος δυνατός βαθμός, ήτοι το 10% της μέγιστης δυνατής βαθμολογίας.

κάτι που υποδηλώνει ότι η συγκεκριμένη πρόσκληση δεν μπορεί να οδηγήσει σε οικονομικό μετασχηματισμό της περιφερειακής οικονομίας σε δραστηριότητες έντασης γνώσης.

Επιπρόσθετα, 50 από τα 132 έργα αφορούν σε τουριστικές δραστηριότητες (ΚΑΔ 55.1 και 55.2), εκ των οποίων οι 17 στη Μαγνησία και οι 25 στις Σποράδες. Αυτό δε συνάδει με την προτεραιότητα «Δημιουργικός Τουρισμός» της RIS3 Θεσσαλίας η οποία επεδίωκε τη διεύρυνση της τουριστικής περιόδου με τουριστικές επενδύσεις σε περιοχές εκτός “sea and sun” όπως είναι, κατά κύριο λόγο, οι Σποράδες. Το ίδιο συμβαίνει με τις 8 επενδύσεις στον ΚΑΔ 35.1 που αφορά σε εγκαταστάσεις φωτοβολταϊκών πάρκων. **Είναι σαφές ότι η χρήση των ΚΑΔ ως κριτήριο επιλογής δράσεων που σχετίζονται με τη RIS3 δεν πρέπει να είναι το μοναδικό κριτήριο.** Την άποψη αυτή μοιράζεται και η ΕΥΔΕΠΘ, έχοντας ανασκοπήσει ανεξάρτητα από την αξιολόγηση τα ίδια δεδομένα.

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από ΠΣΚΕ και ΟΟΣΑ.

Διάγραμμα 1 Ανάλυση τριτοβάθμιων κωδικών ΣΤΑΚΟΔ επένδυσης για το ΕΠ8 στη Θεσσαλία.

ΕΠ10: Ίδρυση νέων καινοτόμων επιχειρήσεων

Το εργαλείο πολιτικής υπ' αριθμ. 10 ενεργοποιήθηκε μέσω της Πρόσκλησης 3865/073ΚΕ με τίτλο «Ενίσχυση νέων, νεοσύστατων και υπό σύσταση επιχειρήσεων για την αξιοποίηση πατεντών ή και καινοτομιών, καθώς και υποστηρικτικών υπηρεσιών για την βελτίωση της παραγωγικής τους δραστηριότητας ή και για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών».

Η Πρόσκληση αφορούσε σε δράσεις ενίσχυσης νέων, νεοσύστατων και υπό σύσταση, πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μέσω τεχνολογικής και μη τεχνολογικής αναβάθμισης, με αξιοποίηση υποστηρικτικών τεχνολογιών ή και καινοτομίας, για τη βελτίωση της παραγωγικότητας, της ποιότητας και καινοτομίας σε επίπεδο επιχείρησης έχοντας ως στόχο: (α) Τον προσανατολισμό της παραγωγής προς κλάδους και προϊόντα υψηλότερης προστιθέμενης αξίας που θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της εξωστρεφούς ανταγωνιστικότητας τους μέσω της τόνωσης της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και της σύναψης διεθνών συνεργασιών, (β) την ενίσχυση τους για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τους, (γ) την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών κατά προτεραιότητα σε τομείς της έξυπνης εξειδίκευσης, (δ) την υποστήριξη και αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν στην ενίσχυση τη παρουσίας των Θεσσαλικών επιχειρήσεων στις διεθνείς αγορές, με έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση, την τυποποίηση και την πιστοποίηση των προϊόντων, (ε) την ανάπτυξη συνεργιών βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών και (στ) την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών και τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων.

Η πρόσκληση αναμενόταν να συμβάλει στην ενίσχυση καινοτόμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, στη βελτίωση του βαθμού εκμετάλλευσης καινοτόμων ιδεών μέσω της μετατροπής τους σε εμπορεύσιμα προϊόντα ή υπηρεσίες και στη βελτίωση των δεικτών επιχειρηματικότητας στη Θεσσαλία.

Τα κριτήρια επιλογής των πράξεων ευνοούσαν οριακά² τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς που παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυναμική για την Περιφέρεια, σύμφωνα με την RIS3 της Περιφέρειας και τις σχετικές δράσεις επιχειρηματικής ανακάλυψης με βαθμολογική προτιμολογία προτάσεων στους οποίους ο ΚΑΔ επένδυσης αντιστοιχεί στους οικονομικούς τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής RIS3 της Θεσσαλίας. Επίσης, ευνοούσαν επίσης οριακά³ τις επιχειρήσεις με καινοτόμα χαρακτηριστικά. Σημαντικό αντικίνητρο ήταν το κριτήριο της επαγγελματικής εμπειρίας των επενδυτών που έδινε τη μέγιστη βαθμολογία σε σχήματα στα οποία ένας τουλάχιστον εκ των εταίρων είχε τουλάχιστον 5ετή επαγγελματική εμπειρία. Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η πρόσκληση είναι εν μέρει συναφής με την ΠΣΕΕ της Θεσσαλίας. Ο Πίνακας 8Πίνακας 6 παρουσιάζει τα βασικά δεδομένα της Πρόσκλησης.

Πίνακας 8: Δεδομένα ενεργοποίησης ΕΠ10

	3865/073KE
Ημερ. Δημοσίευσης	9.8.2019
Αρ. υποβολών	427
Αιτούμενη ΔΔ	62 820 836
Αρ. ενταγμένων έργων	373
Ημερ. Ένταξης	8.10.2020
ΔΔ ενταγμένων έργων	52 471 462
Πληρωμές	12 416 014
Προβλ. Ημερ. Ολοκλήρωσης	30.06.2023

Επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ και ΕΥΔ ΕΠ ΠΕΠ Θεσσαλίας

Από τις 427 υποβολές στο πλαίσιο της πρόσκλησης, βάσει δεδομένων από τον ΕΦΔ, οι 277 προτιμολογήθηκαν ως ανήκουσες στις προτεραιότητες της RIS3 Θεσσαλίας και **μόνο μία ως καινοτόμα**. Η μία αυτή πρόταση λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της παρούσας αξιολόγησης για το Εργαλείο Πολιτικής 10. Ο Πίνακας 9Πίνακας 7 παρουσιάζει τη χωρική κατανομή της χρηματοδότησης βάσει της καταστατικής έδρας κάθε ωφελούμενου στα 132 έργα που εξετάζουμε.

² Το κριτήριο της δραστηριοποίησης σε τομείς της RIS3 Θεσσαλίας οδηγούσε σε προτιμολογία 2 μονάδων από τις 20 που ήταν ο μέγιστος δυνατός βαθμός, ήτοι το 10% της μέγιστης δυνατής βαθμολογίας.

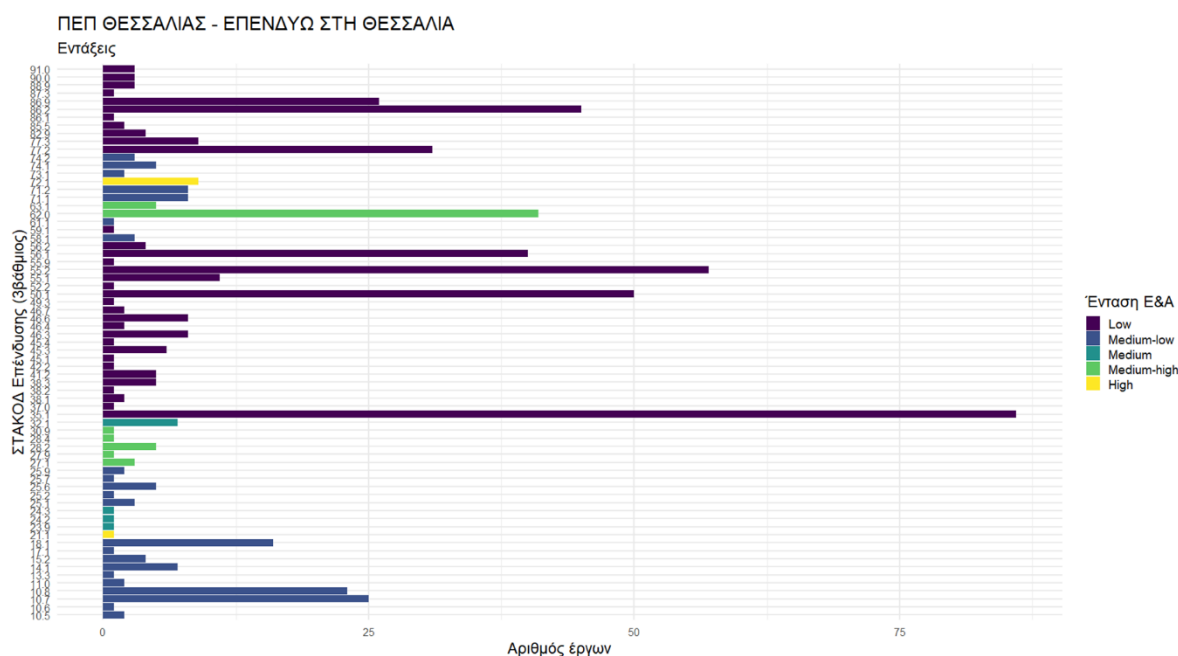
³ Το κριτήριο της καινοτομίας της πρότασης βαθμολογούσε αθροιστικά την ύπαρξη διπλώματος ευρεσιτεχνίας, την αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων και τη διάκριση σε διαγωνισμούς καινοτομίας με μέγιστη προτιμολογία 1.5 μονάδων από τις 20 που ήταν ο μέγιστος δυνατός βαθμός, ήτοι το 7,5% της μέγιστης δυνατής βαθμολογίας.

Πίνακας 9: Χωρική κατανομή έργων ΕΠ10

Περιφερειακή Ενότητα	Αριθμός Έργων	Δημόσια (Ευρώ)	Δαπάνη
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	1		53 691
Γενικό Άθροισμα	1		53 691

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από δεδομένα ΠΣΚΕ και ΕΦΔ.

Η ανάλυση των ΚΑΔ επένδυσης για το σύνολο των ενταγμένων έργων στο πλαίσιο της εξεταζόμενης πρόσκλησης (βλ.Διάγραμμα 2) υποδηλώνει ότι η πλειοψηφία των έργων αφορά σε δραστηριότητες χαμηλής έντασης δαπανών Έρευνας και Ανάπτυξης σύμφωνα με τη σχετική κατάταξη των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας του ΟΟΣΑ (Galindo-Rueda & Verger, 2016).

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από ΠΣΚΕ και ΟΟΣΑ.

Διάγραμμα 2 Ανάλυση τριτοβάθμιων κωδικών ΣΤΑΚΟΔ επένδυσης για την Πρόσκληση 73.

Οι δέκα συχνότεροι ΚΑΔ επένδυσης αφορούσαν σε φωτοβολταϊκά πάρκα (ΚΑΔ 35.1, 23,1% των ενταγμένων έργων), καταλύματα σύντομης διαμονής (50.1, 15,3%), ενοικιαζόμενα σκάφη αναψυχής (50.1, 13,4%) και δραστηριότητες άσκησης ιατρικών και οδοντιατρικών επαγγελματιών (86.2, 12.1%), δραστηριότητες προγραμματισμού ΗΥ (62.0, 11%), δραστηριότητες εστιατορίων (56.1, 10,7%), Ενοικίαση και εκμίσθωση ειδών προσωπικής ή οικιακής χρήσης (77.2, 8.3%), άλλες δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας (86.9, 7%), παραγωγή ειδών αρτοποιίας (10.7, 6,7%) και παραγωγή άλλων ειδών διατροφής (10.8, 6,2%).

Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα κριτήρια επιλογής οδήγησαν σε σημαντική στρέβλωση σε σχέση με τη διατυπωμένη στόχευση (και τον επιβλητικό τίτλο) της Πρόσκλησης.

Συγκεντρωτικά

Το ΠΕΠ Θεσσαλίας συνδιαμορφώθηκε με την περιφερειακή στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης (ΠΣΕΕ) και υιοθέτησε μία σειρά από ενδεικτικές δράσεις σε κάθε ειδικό του στόχο για να την υποστηρίξει. Η πορεία εφαρμογής του ΠΕΠ όσον αφορά τους ειδικούς στόχους που σχετίζονται με την ΠΣΕΕ υπήρξε σημαντικά

κατώτερη των προσδοκιών. Στα συμπεράσματα της 7^{ης} συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης (ΕΥΔ Προγράμματος Θεσσαλία, 2023) αναφέρεται επί λέξει ότι «...η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέφρασε την ικανοποίησή της για την συνολική πρόοδο του προγράμματος. Παράλληλα, εξέφρασε την ελπίδα ότι θα ληφθούν σοβαρά υπόψη η εμπειρία και τα διδάγματα από την ανεπιτυχή ή ανεπαρκή υλοποίηση στους τομείς έρευνας και καινοτομίας, ψηφιακής τεχνολογίας και περιβάλλοντος, ώστε να μην παρουσιαστούν ανάλογα προβλήματα στην προγραμματική περίοδο 2021-2027.». Σε σχέση με τα εργαλεία πολιτικής που εξετάζονται στην παρούσα αξιολόγηση και είχαν αναγνωριστεί ως ενδεικτικές δράσεις στην πρώτη έκδοση του ΠΕΠ Θεσσαλίας ανά ειδικό στόχο ισχύουν τα εξής:

- 1) Ειδικός στόχος 1.1.1 - Αύξηση των ερευνητικών δραστηριοτήτων στην Περιφέρεια που κατά κύριο λόγο εξυπηρετούν τις περιφερειακές αναπτυξιακές ανάγκες και προοπτικές (επενδυτική προτεραιότητα 1α).
 - α) Το ΕΠ2: Ενίσχυση υποδομών για έρευνα ενεργοποιήθηκε ως ΕΠ4 (βλ. παρακάτω)
 - β) Το ΕΠ4: Ενίσχυση ερευνητικών δραστηριοτήτων σε Πανεπιστήμια ή Ερευνητικά Κέντρα ενεργοποιήθηκε με μεγάλη καθυστέρηση, εντάσσοντας 21 πράξεις στο πρώτο τρίμηνο του 2023 και ως εκ τούτου δεν θα καταφέρει να συνεισφέρει στους στόχους αποτελεσμάτων του ειδικού στόχου μέχρι το τέλος του 2023.
- 2) Ειδικός στόχος 1.2.1 - Αύξηση των επιχειρηματικών δαπανών για τεχνολογική & μη τεχνολογική καινοτομία (επενδυτική δραστηριότητα 1β). Δεν υπήρξαν προσκλήσεις και ενταγμένα έργα και συνεπώς το ΠΕΠ δεν επηρεάζει τους δείκτες αποτελεσμάτων του συγκεκριμένου ειδικού στόχου.
 - α) Το ΕΠ6: Δραστηριότητες έρευνας στις επιχειρήσεις δεν ενεργοποιήθηκε.
 - β) Το ΕΠ7: Έμμεση στήριξη μεταφοράς τεχνολογίας δεν ενεργοποιήθηκε.
 - γ) Το ΕΠ16: Υποστήριξη τοπικών οικοσυστημάτων καινοτομίας δεν ενεργοποιήθηκε, παρόλο που είχε εκδοθεί αντίστοιχη πρόσκληση, η οποία κατέληξε άγονη και ανακλήθηκε.
- 3) Ειδικός στόχος 1.3.1- Αύξηση των παρεχόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ από τους δημόσιους φορείς της Περιφέρειας (επενδυτική προτεραιότητα 2c). Τον Μάρτιο 2023 εκδόθηκε πρόσκληση για δημιουργία και λειτουργία υποδομής παροχής υψηλού επιπέδου Δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας Θεσσαλίας, προϋπολογισμού 1,5εκ.€ με έμφαση στους τομείς επιχειρηματικότητας & κοινωνικής ένταξης. Δεν υπάρχουν ενταγμένα έργα και συνεπώς το ΠΕΠ δεν επηρεάζει τους δείκτες αποτελεσμάτων του συγκεκριμένου ειδικού στόχου.
- 4) Ειδικός στόχος 1.4.1- Επιχειρηματική εκμετάλλευση προϊόντων Ε&Τ και καινοτομιών από υφιστάμενες και νεοϊδρύνμενες ΜΜΕ για αύξηση της παραγωγικότητας τους (επενδυτική προτεραιότητα 3α).
 - α) Το ΕΠ8: Υποστήριξη επιχειρηματικών επενδύσεων για την υιοθέτηση καινοτομιών ενεργοποιήθηκε σε μία πρόσκληση-ομπρέλα για εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων με υιοθέτηση καινοτομιών.
 - β) Το ΕΠ10: Ίδρυση νέων καινοτόμων επιχειρήσεων ενεργοποιήθηκε στο πλαίσιο ακόμα μίας πρόσκλησης-ομπρέλας για την στήριξη υπό σύσταση και νέων επιχειρήσεων με ένα μόνο έργο να εμπίπτει στο συγκεκριμένο εργαλείο πολιτικής. Δεν είναι ξεκάθαρο αν ο ιδιαίτερα χαμηλός αριθμός νέων καινοτόμων επιχειρήσεων που ενισχύθηκαν οφείλεται στα κριτήρια επιλογής ή στην έλλειψη κρίσιμης μάζας στη Θεσσαλία, ή σε συνδυασμό των δύο παραγόντων.
- 5) Ειδικός στόχος 1.5.1 - Αύξηση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (επενδυτική προτεραιότητα 3c). Δεν υπήρξε πρόσκληση και συνεπώς δεν υπήρξαν ενταγμένα έργα. Το ΠΕΠ δεν επηρεάζει άμεσα τους δείκτες αποτελεσμάτων του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αλλά ενδεχομένως μπορεί να τους επηρεάσει έμμεσα μέσω της ενεργοποίησης του ΕΠ8 παραπάνω.
 - α) Το ΕΠ12: Ψηφιακή αναβάθμιση επιχειρήσεων δεν ενεργοποιήθηκε
- 6) Ειδικός στόχος 1.6.1 - Αξιοποίηση της έρευνας / τεχνολογίας και της καινοτομίας από τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας, ιδιαίτερα για την αύξηση των εξαγωγών (επενδυτική προτεραιότητα 3d). Δεν υπήρξε πρόσκληση και συνεπώς δεν υπήρξαν ενταγμένα έργα. Το ΠΕΠ δεν επηρεάζει άμεσα τους δείκτες αποτελεσμάτων του συγκεκριμένου ειδικού στόχου.
 - α) Το ΕΠ11: Διεθνοποίηση επιχειρήσεων δεν ενεργοποιήθηκε.

- 7) Ειδικός στόχος 2α1.1 - Αύξηση της απασχόλησης συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης με στόχευση σε καινοτόμες επιχειρήσεις (επενδυτική προτεραιότητα 8iii). Ένταξη & έναρξη λειτουργίας Κέντρου υποστήριξης επιχειρηματικότητας ανέργων και μειονεκτούντων πολιτών Δήμου Καρδίτσας, π/υ 75.837€ στο πλαίσιο της ΣΒΑΑ Δήμου Καρδίτσας. Πολύ μικρό έργο για να δημιουργήσει επιπτώσεις, εκτός του πεδίου της παρούσας.
- α) Το ΕΠ13: Ανάπτυξη δεξιοτήτων ανθρώπινων πόρων για την έξυπνη εξειδίκευση δεν ενεργοποιήθηκε.
- 8) Ειδικός στόχος 2α2.1 - Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της λειτουργίας των ΜΜΕ με διατήρηση των θέσεων απασχόλησης (επενδυτική προτεραιότητα 8ν). Έκδοση πρόσκλησης το Δεκέμβριο του 2022 για αναδιοργάνωση των επιχειρήσεων εντός της περιοχής παρέμβασης ΣΒΑΑ Λάρισας – Κατάρτιση επαγγελματιών και εργαζομένων στη Βιώσιμη, Πράσινη και Καινοτόμα Επιχειρηματικότητα π/υ 0,89εκ.€. Η σχετική πράξη εντάχθηκε το Μάρτιο του 2023 αλλά είναι εκτός των πλαισίων της παρούσας.

Ο Πίνακας 10 παρουσιάζει τα συγκεντρωτικά δεδομένα ανά Περιφερειακή Ενότητα με όρους συνολικής δημόσιας δαπάνης και το Διάγραμμα 3(β) αναλύει περαιτέρω την χωρική κατανομή σε επίπεδο Δήμου.

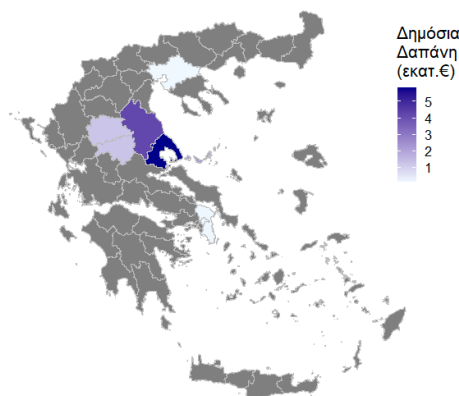
Πίνακας 10: Σύνοψη ενεργοποίησης εργαλείων πολιτικής στη Θεσσαλία

Περιφερειακή Ενότητα	ΕΠ8		ΕΠ10		ΣΥΝΟΛΟ	
	Αριθμός Έργων	Δημόσια Δαπάνη (Ευρώ)	Αριθμός Έργων	Δημόσια Δαπάνη (Ευρώ)	Δημόσια (Ευρώ)	Δαπάνη
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	11	1 304 129				1 304 129
ΛΑΡΙΣΑΣ	34	4 247 530				4 247 530
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	49	5 815 566	1	53 691		5 869 257
ΣΠΟΡΑΔΩΝ	24	2 276 853				2 276 853
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	11	1 269 798				1 269 798
Εκτός Θεσσαλίας	3	504 357				504 357
Γενικό Άθροισμα	132	15 418 233	1	53 691		15 471 924

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ, ΠΣΚΕ και ΕΦΔ.

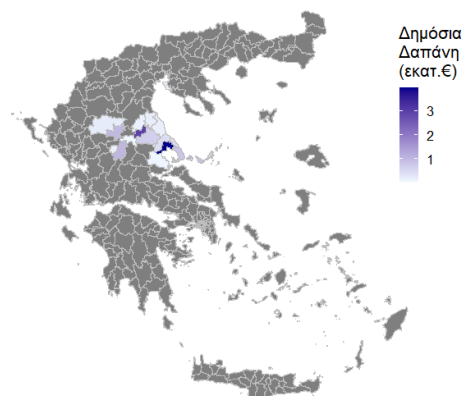
Σε απόλυτες τιμές, η ΠΕ Μαγνησίας συγκεντρώνει το 38% του συνόλου της δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων, ακολουθούμενη από τις ΠΕ Λάρισας (27,5%) και Σποράδων (14,7%). Η λεπτομερέστερη ανάλυση σε επίπεδο Δήμων δείχνει ότι οι Δήμοι Λάρισας και Βόλου συγκέντρωσαν τις υψηλότερες τιμές δημόσιας δαπάνης ενώ οι ορεινοί δήμοι της Δυτικής Θεσσαλίας και οι Δήμοι Ελασσόνας και Φαρσάλων της ΠΕ Λάρισας δεν ωφελήθηκαν από τα ενεργοποιημένα εργαλεία πολιτικής στη Θεσσαλία.

Συνολική Δημόσια Δαπάνη ανά Περιφερειακή Ενότητα

(α)

Συνολική Δημόσια Δαπάνη ανά Δήμο

(β)

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ, ΠΣΚΕ και ΕΦΔ

Διάγραμμα 3 Η χωρική διάσταση του συνόλου των ενεργών εργαλείων πολιτικής στη Θεσσαλία.

Εάν όμως ληφθούν υπόψη αφενός η σχετική κατανομή της παραγόμενης περιφερειακής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας⁴ και αφετέρου ο πληθυσμός των ΠΕ, τότε έχουμε μια ένδειξη της σχετικής συμβατότητας της έντασης χρηματοδότησης των δράσεων έξυπνης εξειδίκευσης στις 4 ΠΕ ανάλογα με το παραγωγικό και το πληθυσμιακό τους προφίλ.

- Ο πρώτος δείκτης υπολογίζεται από το πηλίκο $\left(\frac{[\Delta\Delta \text{ πράξεων συναφών με τη RIS3 ανά ΠΕ}]}{[\Delta\Delta \text{ πράξεων συναφών με τη RIS3 στο σύνολο της Περιφέρειας}]} \right) / \left(\frac{[\text{μέση ΑΠΑ ετών 2014-2020 ανά ΠΕ}]}{[\text{Μέση ΑΠΑ ετών 2014-2020 της Περιφέρειας}]} \right)$.
- Ο δεύτερος δείκτης υπολογίζεται από το πηλίκο $\left(\frac{[\Delta\Delta \text{ πράξεων συναφών με τη RIS3 ανά ΠΕ}]}{[\Delta\Delta \text{ πράξεων συναφών με τη RIS3 στο σύνολο της Περιφέρειας}]} \right) / \left(\frac{[\text{πληθυσμός ΠΕ}]}{[\text{πληθυσμός Περιφέρειας}]} \right)$ με βάση την τελευταία απογραφή του 2021.

Πίνακας 11: Σχετική συμβατότητα έντασης δράσεων έξυπνης εξειδίκευσης με το προφίλ κάθε Π.Ε.

Π.Ε	Σχετική Ένταση	
	ΑΠΑ	Πληθυσμός
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	0,34	0,56
ΛΑΡΙΣΑΣ	0,31	0,73
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ & ΣΠΟΡΑΔΩΝ	0,92	1,96
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	0,25	0,48

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία από δεδομένα ΕΛΣΤΑΤ

Ο υπολογισμός των δύο δεικτών δείχνει ότι η Θεσσαλία, σε ό,τι αφορά στη χρηματοδότησης δράσεων προς υποστήριξη της ΠΣΕΕ, με δεδομένους τους περιορισμούς των κριτηρίων επιλογής των αντίστοιχων προσκλήσεων, φαίνεται να ευνώνει περισσότερο τις ΠΕ Μαγνησίας και Σποράδων περισσότερο από τις άλλες ΠΕ, τόσο με πληθυσμιακά κριτήρια, όσο και με κριτήρια οικονομικού μεγέθους. Ο δείκτης Gini, ένα μέτρο της στατιστικής απόκλισης από την ομοιόμορφη κατανομή, υπολογίστηκε σε 0.323 για την κατανομή της δημόσιας δαπάνης ανά Π.Ε., ενώ λαμβάνοντας τις σχετικές εντάσεις που παρουσιάζει ο Πίνακας 11, βελτιώνεται σε 0,28 βάσει της ΑΠΑ και σε 0,31 βάσει του πληθυσμού.

⁴ Η ΕΛΣΤΑΤ δεν παρέχει δεδομένα ΑΠΑ για την ΠΕ Σποράδων και τα ενσωματώνει με αυτά της ΠΕ Μαγνησίας. Συνεπώς, για η παρούσα ανάλυση γίνεται αθροιστικά για Μαγνησία και Σποράδες.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Στις ενότητες που ακολουθούν επιχειρείται η σύνοψη των συμπερασμάτων από την επεξεργασία των πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων με στόχο την απάντηση στα αξιολογικά ερωτήματα όπως τέθηκαν στην μεθοδολογία αξιολόγησης. Τα συμπεράσματα θα αποτελέσουν κύρια δεδομένα εισόδου για τη συνολική αποτίμηση του μείγματος πολιτικής που σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε στο πλαίσιο των 13 ΠΕΠ για την υποστήριξη των επιμέρους περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης.

Αποτελεσματικότητα

Αξιολογικό Ερώτημα **A1. Σε ποιο βαθμό πέτυχαν οι δράσεις των ΠΣΕΕ τα αναμενόμενα αποτελέσματα σε επίπεδο δεικτών;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Στο ΠΕΠ, έχουν τεθεί δείκτες και στόχοι αποτελεσμάτων για το σύνολο των 6 ειδικών στόχων που σχετίζονται με τη RIS3 και αποτελούν αντικείμενο της παρούσας. Απ' αυτούς, 3 υπερκαλύπτονται, 2 υπολείπονται της τιμής-στόχου και ένας δεν καταγράφει δραστηριότητα. Η συνεισφορά των δράσεων του ΠΕΠ στους δείκτες όπου καταγράφεται υπεραπόδοση είναι μηδενική, με δεδομένο ότι δεν έχουν ενταχθεί δράσεις που να δημιουργούν αποτελέσματα μέχρι το τέλος του 2023 στις αντίστοιχες επενδυτικές προτεραιότητες.

Τεκμηρίωση

Ο παρακάτω πίνακας εμφανίζει τις πλέον πρόσφατες τιμές επίτευξης για τις τιμές στόχου 2023 στους δείκτες αποτελεσμάτων του ΠΕΠ που συσχετίζονται με τις επενδυτικές προτεραιότητες που εξετάζει η παρούσα.

Δείκτης αποτελεσμάτων (επενδυτική προτεραιότητα)	Στόχος 2023	Τελευταία δεδομένα	Βαθμός Επίτευξης	Πηγή
Ερευνητικοί τομείς και κλάδοι που αναπτύσσονται στην Περιφέρεια-αριθμός (1α)	50	83	1.66	AIR2022 για το 2020
Δαπάνη Ε&Α των επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ-ποσοστό επί τοις χιλίοις (1β)	0.012	0.0385	3.21	Τιμή Eurostat για το 2020
ΑΠΑ σε κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας στην Περιφέρεια-εκατ. ευρώ (3α)	3 600	2 875	0.80	AIR2022 για το 2020
ΑΠΑ περιφέρειας – εκατ. ευρώ (3c)	10 100	9 337	0.92	Eurostat για το 2021
Αξία εξαγωγών-εκατ. ευρώ (3d)	1 185	2 058	1.74	AIR2022 για το 2022
Συμμετέχοντες με βελτιωμένη κατάσταση στην αγορά εργασίας εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους-συνολικός αριθμός (8ν)	750	0	0	AIR2022 για το 2022

Από τους 6 δείκτες, οι 3 εμφανίζουν υπερ κάλυψη των στόχων, οι 2 σχετική υστέρηση και ένας μηδενική δραστηριότητα.

Για τους δείκτες αποτελεσμάτων που έχουν συσχετιστεί με τις επενδυτικές προτεραιότητες 1α και 1β, είτε δεν υπάρχουν ενταγμένα έργα (1β) ή τα ενταγμένα έργα δεν αναμένεται να συνεισφέρουν στις τιμές στόχευσης που επιδιώκεται να επιτευχθούν

μέχρι το τέλος του 2023 (1α). Συνεπώς, η υπεραπόδοση δεν μπορεί να συσχετιστεί με τη συνεισφορά του ΠΕΠ και οφείλεται σε άλλους παράγοντες.

Με δεδομένα ότι (α) οι δύο προσκλήσεις για τα ΕΠ8 και ΕΠ10 που εξετάστηκαν αφορούσαν την επενδυτική προτεραιότητα 3α, (β) τα ενταγμένα έργα αναμένεται να δημιουργήσουν επιπτώσεις εντός των ετών 2021 έως και 2023, και (γ) η τιμή επίτευξης του δείκτη «ΑΠΑ σε κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας στην Περιφέρεια» υπολειπόταν του στόχου κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ο στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη στήριξη του ΠΕΠ.

Οι δείκτες αποτελεσμάτων που έχουν συσχετιστεί με τις επενδυτικές προτεραιότητες 3γ, 3δ και 8ν δεν επηρεάζονται από το ΠΕΠ λόγω μη ένταξης έργων.

Συνεπώς, η συνολική συνεισφορά του ΠΕΠ στην επίτευξη των δεικτών αποτελεσμάτων που ενδιαφέρουν τη RIS3 είναι, αν όχι μηδενική, αμελητέα. Η ΕΥΔΕΠΘ συμφωνεί με τη συγκεκριμένη αξιολόγηση όσον αφορά τους ΘΣ1 και 8, αναμένοντας την αξιολόγηση επιπτώσεων για το ΘΣ3 συνολικά για να αποφανθεί ως προς αυτόν.

Αξιολογικό Ερώτημα **A2. Σε ποιο βαθμό ήταν αποτελεσματική η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Η ΔΕΑ εφαρμόστηκε με μεγάλη επιτυχία στη Θεσσαλία και κάλυψε το σύνολο των τομέων προτεραιότητας που είχαν αναγνωρισθεί. Τα ευρήματά της ενσωματώθηκαν με επιτυχία στο ΠΕΠ. Ωστόσο, μετά την έγκριση της ΠΣΕΕ, δεν υπήρξε κάποιου είδους διαβούλευση αναφορικά με το περιεχόμενο των προσκλήσεων και τα κριτήρια επιλογής έργων, γεγονός που οδήγησε σε μέτριες επιδόσεις στους δείκτες που μετρούν την ελκυστικότητά τους.

Τεκμηρίωση

Σύμφωνα με δευτερογενή δεδομένα (Innovatia Systems, 2015, σσ. 102-108) προκύπτει ότι η εφαρμογή της ΔΕΑ στη Θεσσαλία το φθινόπωρο του 2015 ακολούθησε την ολοκλήρωση της στρατηγικής και του ορισμού των προτεραιοτήτων και αξιοποίησε πάρα πολύ μεγάλο αριθμό εισροών από τους συμμετόχους για να καταλήξει στο Σχέδιο Δράσης, μετά από δημόσια διαβούλευση το Δεκέμβριο του 2015, καλύπτοντας όλους τους τομείς προτεραιότητας. Συνεπώς, **A2.1.1 = 100%** και **A2.1.2 = 5/5**

Το σύνολο των εργαλείων πολιτικής που είχαν αναγνωρισθεί στο Σχέδιο Δράσης ως συνεισφορά του ΠΕΠ στη RIS3 υιοθετήθηκαν από το ΠΕΠ. Συνεπώς, **A2.2.1 = 100%** και **A2.2.2 = 5/5**.

Ο λόγος αριθμός υποβολών / αριθμός εντάξεων ανά πρόσκληση για τις 3 προσκλήσεις που αποτελούν αντικείμενο της αξιολόγησης κυμαίνεται από το 1,13 έως το 1,43 και η συνολική τιμή του δείκτη **A2.3.1 = 1,15**.

Για να εκτιμήσουμε τον αριθμό των υποβολών προς το σύνολο των εν δυνάμει δικαιούχων αξιοποιήσαμε τα δεδομένα ΚΑΔ επένδυσης της πρόσκλησης του ΕΠ8 και τα δεδομένα του στατιστικού μητρώου επιχειρήσεων της ΕΛΣΤΑΤ για το έτος 2019 (έτος έκδοσης της σχετικής πρόσκλησης). Βρέθηκε δραστηριότητα σε 69 τριτοβάθμιους κωδικούς και υπολογίσαμε ότι **A2.3.2=1,57%**. Για το ΕΠ10 δεν υπάρχουν δεδομένα νέων επιχειρήσεων για τον υπολογισμό του ίδιου λόγου.

Οι σχετικά χαμηλές τιμές των δεικτών A2.3.1 και A2.3.2 οφείλονται στη γενική στόχευση των αντίστοιχων προσκλήσεων και το χαμηλό βαθμό βαθμολογικής επιδότησης των δράσεων RIS3 σε αυτές.

Αξιολογικό Ερώτημα **A3. Σε ποιο βαθμό η χρονική διάσταση της υποστήριξης από τα ΠΕΠ προς τις ΠΣΕΕ υλοποιήθηκε όπως είχε σχεδιαστεί; Ποιοι ήταν οι παράγοντες που οδήγησαν σε τυχόν αποκλίσεις;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Η πρώτη πρόσκληση του ΠΕΠ προς υποστήριξη της ΠΣΕΕ εκδόθηκε σχεδόν τρία έτη μετά την έγκριση της ΠΣΕΕ. Με δεδομένη την έλλειψη ουσιαστικής ενεργοποίησης της υποστήριξης του ΠΕΠ προς την ΕΣΕΕ, ακόμα και αυτές οι καθυστερήσεις αναδεικνύουν τα δομικά προβλήματα που αντιμετώπισε το ΠΕΠ Θεσσαλίας στην εφαρμογή του.

Τεκμηρίωση

Η ΠΣΕΕ με το Σχέδιο Δράσης εγκρίθηκε από το Περιφερειακό Συμβούλιο τον Μάιο 2016, η πρώτη σχετική με την ΠΣΕΕ πρόσκληση δημοσιεύθηκε τον Απρίλιο 2019 (3556/066ΚΕ) και η τελευταία τον Δεκέμβριο 2021 (5143/115).

Ο μέσος όρος μεταξύ της έγκρισης της ΠΣΕΕ και της δημοσίευσης των τριών προσκλήσεων που αξιολογούνται είναι **A3.1.1 = 1427 ημέρες**. Οι χρόνοι μεταξύ δημοσίευσης των προσκλήσεων και ένταξης των έργων ήταν σαφώς συντομότεροι (**A3.1.2 = 445 ημέρες**), και η μέση διάρκεια των ενταγμένων δράσεων ήταν μεγάλη (μέση διάρκεια υλοποίησης έργων κατά την ένταξη **A3.1.3 = 963 ημέρες**).

Με βάση τα δεδομένα της ενδιάμεσης αξιολόγησης του ΠΕΠ και της συνέντευξης με την ΕΥΔΕΠΘ, οι κύριοι παράγοντες (A3.2.1) που οδήγησαν στις παραπάνω αποκλίσεις και συνοψίζονται ως εξής:

- Η αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου δημοσίων συμβάσεων (N4412/2016) και η ανάγκη προσαρμογής σ' αυτό όσον αφορά τον ορισμό του ΕΦΔ.
- Η αναμονή αποσαφήνισης/νομοθέτησης επιλογής του ΕΦΕΠΑΕ ως Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης κρατικών ενισχύσεων που επηρέασε κυρίως τις επενδυτικές προτεραιότητες 1β, 3α-δ, 8γ και 8ε και ολοκληρώθηκε στα μέσα του 2019.
- Η αδυναμία έγκαιρου ορισμού της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας ως ΕΦΔ για πόρους €11 εκατ των Θ.Σ. 1 και 3 που ολοκληρώθηκε το Μάρτιο του 2019.
- Η απαίτηση για δραστικό επαναπροσδιορισμό της στόχευσης για την επενδυτική προτεραιότητα 1α μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας συγχώνευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και του πρώην ΤΕΙ Θεσσαλίας σύμφωνα με το Ν.4589/2019 (ΦΕΚ Α' 13/29.1.2019) ώστε να υποστηριχθούν και οι ανάγκες ενεργοποίησης του Πανεπιστημιακού Κέντρου Έρευνας Καινοτομίας και Ανάπτυξης «ΙΑΣΩΝ».
- Ο υψηλός διοικητικός φόρτος που προκλήθηκε στο πλαίσιο εκχώρησης πόρων του ΥΜΕΠΕΡΑΑ ύψους €100 εκατ. για την ωρίμανση και ένταξη τριών μονάδων επεξεργασίας αποβλήτων σε Λάρισα, Βόλο και Δυτική Θεσσαλία κατά τα έτη 2017 έως 2019.
- Ο υψηλός διοικητικός φόρτος που προκλήθηκε στο πλαίσιο των αναθεωρήσεων του ΠΕΠ-Θ, αρχικά το 2020 όταν μειώθηκε ο προϋπολογισμός του και μεταφέρθηκαν κονδύλια στο ΕΠΑνΕΚ για τη χρηματοδότηση δράσεων στήριξης της επιχειρηματικότητας (σύσταση Ταμείου Εγγυοδοσίας, επιδότηση τόκων υφιστάμενων δανείων ΜΜΕ, υποστήριξη κεφαλαίου κίνησης στις ΜΜΕ με τη μορφή επιχορηγήσεων κλπ.), και στη συνέχεια, το 2021, όταν έγινε ανακατανομή των πόρων του ώστε να στηριχθούν οι επιχειρήσεις που επλήγησαν από την πανδημία COVID-19.

- Η χαμηλή προτεραιότητα που δόθηκε σε δράσεις υποστήριξης της ΠΣΕΕ όσον αφορά της επενδυτικές προτεραιότητες 1β, 8γ και 8ε από την πολιτική ηγεσία, παρά την ετοιμότητα της ΕΥΔ να τις ενεργοποιήσει από το 2018. Στα πρακτικά της 1^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΕΠΘ 2021-27⁵ την 18.11.2022, ο Περιφερειάρχης δήλωσε για την ΠΣΕΕ: «Όσον αφορά την RIS, θέλω να πω το εξής. Κάθε Υπουργός που πάει, βγάζει και έναν καινούριο νόμο για πώς θα λειτουργήσει η RIS. Αφήστε να το λύσουμε εμείς, γιατί risk management διδάσκουμε και στην πράξη. Αν δεν σταματήσουνε, κάθε Υπουργός, που θέλει να αφήσει το στίγμα του πηγαίνει και αλλάζει τον τρόπο διαχείρισης στην RIS, και το κάνει θεωρητικά, θα έχουμε πρόβλημα. Θα την καταργούσα τελείως. Δεν έχει τίποτα να προσφέρει. Μόνο διαβούλευση για τη διαβούλευση».
- Η επίπτωση της πανδημίας COVID-19 στην ομαλή υλοποίηση των έργων που είχαν ενταχθεί προγενέστερα της εμφάνισής της. Στην περίπτωση της Θεσσαλίας, σύμφωνα με την ΕΥΔΕΠΘ, δόθηκε αρχικά οριζόντια παράταση ενός έτους στην υλοποίησης των δράσεων στο πλαίσιο των ΕΠ8 και ΕΠ10 και η καταληκτική ημερομηνία ορίστηκε στο τέλος Σεπτεμβρίου 2023.
- Η επίπτωση των καταγίδων Daniel & Elias στη Θεσσαλία το Σεπτέμβριο του 2023. Οι παρατάσεις του προηγούμενου σημείου επεκτάθηκαν μέχρι την 31/12/2023.

Αξιολογικό Ερώτημα **A4. Σε ποιο βαθμό πέτυχαν οι δράσεις των ΠΣΕΕ τις αναμενόμενες εκροές;****Επίδοση****Βασικά ευρήματα**

Με τα έργα που έχουν αντιστοιχιστεί με τα τρία εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν στη Θεσσαλία έχουν συσχετιστεί έξι δείκτες εκροών. Μέχρι τα μέσα Ιουλίου 2023 για τους τρεις απ' αυτούς δεν υπήρξε επίτευξη ενώ οι άλλοι τρεις κινούνται περί το 20%, ποσοστό ιδιαίτερα χαμηλό για έξι μήνες πριν τη λήξη της προγραμματικής περιόδου που συνάδει με το βαθμό ολοκλήρωσης που υπολογίστηκε στο 18,6%.

Ο αριθμός των μοναδικών ωφελομένων είναι 134, και χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα χαμηλός.

Η ΕΥΔΕΠΘ εκτιμά ότι το ποσοστό αστοχίας στα ενταγμένα έργα του ΕΠ8 θα κυμανθεί περί το 30% του συνόλου.

Τεκμηρίωση

Με βάση δεδομένα από την τελευταία έκθεση προόδου του ΠΕΠ Θεσσαλίας για το έτος 2022 (AIR2022), ως προς την επίτευξη των δεικτών εκροών φαίνεται να ισχύουν τα δεδομένα στον πίνακα που ακολουθεί.

Εργαλείο Πολιτικής	Κωδικός Δείκτη	Τιμή στόχου 2023	Αριθμός Ενταγμένων Έργων με τιμή στο δείκτη	Αριθμός ολοκληρωμένων έργων με τιμή στο δείκτη	Επίτευξη τιμών δείκτη
ΕΠ4	CO24	2.5	21	0	0.0
	CO25	3.5	21	0	0.0
ΕΠ8	CO01	126	126	29	29
	CO02	126	126	28	28
	CO08	112.40	87	15	18.43
ΕΠ10	CO01	1	1	0	0
	CO02	1	1	0	0
	CO05	1	1	0	0
	CO08	1	1	0	0

Άρα, ο βαθμός επίτευξης ανά δείκτη εκροών για τα έργα ΠΣΕΕ μέσω των 3 εργαλείων πολιτικής που εξετάζουμε έχει ως εξής:

A4.1.1 (CO01) = $29/127 = 22,83\%$

A4.1.1 (CO02) = $22,83\%$

A4.1.1 (CO08) = $18.43 / 113,4 = 16,25\%$

A4.1.1 (CO24) = A4.1.1 (CO25) = A4.1.1(CO05) = 0%

Με βάση τα δεδομένα του AIR2022, σε σύνολο 156 ενταγμένων έργων που έχουν χαρακτηριστεί ότι ανήκουν στα εργαλεία πολιτικής 4, 8 και 10, φαίνεται να έχουν ολοκληρωθεί τα 29, ήτοι το 18,6% (**A4.1.2=127**). Τα 21 έργα της Πρόσκλησης 5143/115 (ΕΠ4) θα μεταφερθούν στο ΠΕΠ Θεσσαλίας 2021-27 και ως εκ τούτου δεν αναμένεται να συνεισφέρουν στους δείκτες εκροών CO24 & CO25 με τους οποίους έχουν αντιστοιχιστεί.

Οι ενδείξεις από το ΠΣΚΕ με ημερομηνία αναφοράς τα μέσα Ιουλίου 2023 δείχνουν ότι άλλα 31 στο ΕΠ8 έχουν ολοκληρώσει το φυσικό τους αντικείμενο και αναμένουν το διοικητικό κλείσιμο και την εκταμίευση της τελικής δόσης.

Τέλος, όσον αφορά τον αριθμό των μοναδικών ωφελούμενων από τα ενταγμένα έργα στα τρία ενεργοποιημένα εργαλεία πολιτικής, αυτός υπολογίζεται σε **A4.1.3 = 134**.

Αξιολογικό Ερώτημα **A5. Ποιοι ήταν οι κύριοι παράγοντες που επηρέασαν τη συνολική αποτελεσματικότητα;**

Επίδοση Δεν έχει εφαρμογή

Βασικά ευρήματα Οι παράγοντες που επηρέασαν την συνολική αποτελεσματικότητα των δράσεων υποστήριξης της ΠΣΕΕ διακρίνονται σε εξωγενείς και ενδογενείς. Από τους πέντε εξωγενείς παράγοντες που αναφέρθηκαν, οι δύο έχουν εφαρμογή μόνο στη Θεσσαλία και επηρέασαν τις επενδυτικές προτεραιότητες 1α και 3α. Οι ενδογενείς παράγοντες που αναφέρθηκαν ήταν η χαμηλή προτεραιότητα που δόθηκε από την πολιτική ηγεσία στις δράσεις υποστήριξης της ΠΣΕΕ (1β, 8iii, 8iv), η έλλειψη επαρκών ανθρώπινων πόρων στην ΕΥΔΕΠΘ για την εφαρμογή δράσεων κρατικών ενισχύσεων υψηλού προϋπολογισμού και αναμενόμενου αριθμού προτάσεων που απαιτούσε την ύπαρξη ΕΦΔ (3α/3γ/3δ/8iii), ο υψηλός διοικητικός φόρτος στο πλαίσιο εκχώρησης πόρων του ΥΜΕΠΕΡΑΑ ύψους €100εκατ. (περί το 25% του Π)Υ του ΠΕΠ), και η λάθος στόχευση των προσκλήσεων (3α) όσον αφορά τα κριτήρια μοριοδότησης έργων προς υποστήριξη της ΠΣΕΕ.

Τεκμηρίωση Οι κύριοι παράγοντες που επηρέασαν τη συνολική αποτελεσματικότητα ήταν οι παρακάτω:

- 1) Στους **εξωγενείς παράγοντες** περιλαμβάνονται οι ακόλουθοι:
 - α) Η αλλαγή στη βασική στόχευση του ΠΕΠ από αύξηση της ανταγωνιστικότητας σε υποστήριξη της λειτουργίας των επιχειρήσεων λόγω των δυσμενών συνθηκών από την πανδημία COVID-19. Ο περιορισμός αρχικά, του προϋπολογισμού του ΠΕΠ και στη συνέχεια η αναδιάρθρωση πόρων προς τον σκοπό αυτό αφαίρεσε, πρακτικά, κάθε δυνατότητα ενεργοποίησης δράσεων υποστήριξης του ΠΕΠ μετά το 2020.
 - β) Οι χρονικές καθυστερήσεις λόγω της πανδημίας COVID-19. Όλα τα έργα ενίσχυσης επιχειρηματικότητας έλαβαν οριζόντια παράταση στο χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους που έληγε το Σεπτέμβριο του 2023 και συνεπώς καθυστέρησε η επίτευξη των δεικτών εκροών γι' αυτά.
 - γ) Οι χρονικές καθυστερήσεις λόγω των επιπτώσεων των καταιγίδων Daniel & Elias στη Θεσσαλία το Σεπτέμβριο του 2023. Οι παρατάσεις του σημείου β' παραπάνω επεκτάθηκαν μέχρι την 31/12/2023.
 - δ) Η καθυστέρηση στην οριστική εκπλήρωση της εκ των προτέρων αιρεσιμότητας για την «έξυπνη ανάπτυξη» (EAC1.1) που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2017. Επισημαίνεται ότι σε πανευρωπαϊκή κλίμακα, μόνο το 20% των εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων πληρούσαν τη συγκεκριμένη αιρεσιμότητα κατά το χρόνο έγκρισής τους, άρα το ζήτημα δεν είναι καθαρά περιφερειακό ή εθνικό (European Commission, 2017).
 - ε) Οι νομοθετικές αλλαγές που οδήγησαν στη συγχώνευση του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και του πρώην ΤΕΙ Θεσσαλίας σύμφωνα με το Ν.4589/2019 (ΦΕΚ Α' 13/29.1.2019) και ο επακόλουθος δραστήριος ανασχεδιασμός των δράσεων της επενδυτικής προτεραιότητας 1α ώστε να υποστηριχθούν και οι ανάγκες ενεργοποίησης του Πανεπιστημιακού Κέντρου Έρευνας Καινοτομίας και Ανάπτυξης «ΙΑΣΩΝ».
- 2) Στους **ενδογενείς παράγοντες** περιλαμβάνονται οι ακόλουθοι:

- α) Η χαμηλή προτεραιότητα που δόθηκε από την πολιτική ηγεσία σε δράσεις υποστήριξης της ΠΣΕΕ όσον αφορά της επενδυτικές προτεραιότητες 1β, 8γ και 8ε, παρά την ετοιμότητα της ΕΥΔ να τις ενεργοποιήσει από το 2018.
- β) Η έλλειψη επαρκών ανθρώπινων πόρων από πλευράς ΕΥΔΕΠΘ για την υλοποίηση δράσεων κρατικών ενισχύσεων υψηλού προϋπολογισμού και αριθμού έργων (επενδυτικές προτεραιότητες 3α, 3γ, 3δ, 8iii) που αναγκαστικά απαιτούσε την ύπαρξη ΕΦΔ. Το ζήτημα του ΕΦΔ λύθηκε τελικά το 2019.
- γ) Ο υψηλός διοικητικός φόρτος που προκλήθηκε στο πλαίσιο εκχώρησης πόρων του ΥΜΕΠΕΡΑΑ ύψους €100εκατ. για την ωρίμανση και ένταξη τριών μονάδων επεξεργασίας αποβλήτων σε Λάρισα, Βόλο και Δυτική Θεσσαλία κατά τα έτη 2017 έως 2019.
- δ) Η ευρεία στόχευση των προσκλήσεων στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας 3α με χρήση μόνο των ΚΑΔ για τη μοριοδότηση έργων ως συμβατών με την ΠΣΕΕ. Εκ των υστέρων αποδείχθηκε ότι μόνο οι ΚΑΔ δεν είναι επαρκείς και ότι θα έπρεπε να εισαχθούν και άλλα κριτήρια που θα εξασφαλίσουν τη συνάφεια των υποβολών με τη ΠΣΕΕ (π.χ., χωρικά, ποιοτικά).

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου, μόνο για το ΕΠ8, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα από την προοπτική των ωφελούμενων:

- Η επίδραση της πανδημίας COVID-19 (SQ012 & SQ013) χαρακτηρίστηκε ως μέτρια ή υψηλή σε 20 από τα 41 έργα (49%) όπου και βαθμολογήθηκε.
- Η καθυστέρηση στην προκαταβολή προς το Φορέα ή η πρακτική αδυναμία εξασφάλισης προκαταβολής (SQ011) χαρακτηρίστηκε ως έχουσα μέτρια ή υψηλή επίπτωση στο 19% των έργων.
- Η καθυστέρηση στις πληρωμές της δημόσιας δαπάνης προς το Φορέα μετά τους ελέγχους (SQ010) χαρακτηρίστηκε ως έχουσα μέτρια ή υψηλή επίπτωση επίσης στο 19% των έργων.

Αποδοτικότητα

Αξιολογικό
Ερώτημα

Επίδοση

Βασικά
ευρήματα

B1. Σε ποιο βαθμό η ένταση της χρηματοδότησης ήταν επαρκής για να δημιουργήσει επιπτώσεις;

Η ένταση της χρηματοδότησης για δράσεις υποστήριξης της ΠΣΕΕ από το ΠΕΠ Θεσσαλίας υπήρξε ιδιαίτερα χαμηλή, της τάξης του 11% και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να επηρεάσει τους στόχους αποτελεσμάτων που έχουν τεθεί για τους ειδικούς στόχους που σχετίζονται με τους ΘΣ 1, 2, 3 και 8. Ο αρχικός προϋπολογισμός της δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ για το ΘΣ1 είναι περί το 20% της δημόσιας δαπάνης που μόχλευσε η RIS3 Θεσσαλίας από άλλες πηγές μέχρι το 2019. Αντίστοιχη είναι η κατάσταση και για το ΘΣ3, με τη συνεισφορά του ΕΠΑνΕΚ στη Θεσσαλία να κυμαίνεται, μέχρι το 2019, στο 80% περίπου του προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ.

Η ανάλυση του μοναδιαίου κόστους ανά δείκτη εκροής υποδηλώνει ότι οι τελικές πληρωμές θα είναι κατά 11% μικρότερες σε σχέση με τις συμβασιοποιημένες. Τα δεδομένα μοναδιαίου κόστους θα αξιολογηθούν συγκριτικά με τα αντίστοιχα στις άλλες περιφέρειες για να εξαχθούν συμπεράσματα.

Τεκμηρίωση

Η ανάλυση που προηγήθηκε για την απάντηση του αξιολογικού ερωτήματος Α.1 νωρίτερα ανέδειξε υπεραπόδοση στους δείκτες αποτελεσμάτων που σχετίζονται με

τους ειδικούς στόχους του ΘΣ1 χωρίς ουσιαστική συνδρομή του ΠΕΠ σ' αυτά τα επιτεύγματα. Όπως προκύπτει από την ενδιάμεση αξιολόγηση της RIS3 Θεσσαλίας (Innovatia Systems, 2020), η συνολική δημόσια δαπάνη (ΔΔ) που αντιστοιχεί σε ενταγμένα έργα ΕΤΑΚ και ενίσχυσης ερευνητών την περίοδο **2014-2019** ανέρχεται σε €56.1εκατ. Στο σύνολο των €56.1εκατ, τα €29.87εκατ. (55.7%) προέρχονται από το ΕΠΑΝΕΚ (ΘΣ1), €15.55εκατ. (29%) από τον Ορίζοντα2020, €6.8εκατ. (12.7%) από το ΕΠΔΒΜ και το ΕΛΙΔΕΚ για δράσεις ενίσχυσης ερευνητών, €1.2εκατ. (2.2%) από το ΕΠΑλΘ και τέλος €0.22εκατ. (0.4%) από άλλα ΠΕΠ (ΘΣ1). Το ποσό της ΔΔ που διεκδίκησε και έλαβε η Θεσσαλία την παραπάνω περίοδο είναι πέντε φορές μεγαλύτερο από την ΔΔ που είχε προϋπολογιστεί στην πρώτη έκδοση του ΠΕΠ, και ενδεικτικό της κλίμακας χρηματοδότησης που χρειάζεται για επιτευχθούν οι στόχοι.

Στους δείκτες αποτελεσμάτων που σχετίζονται με τον ειδικό στόχο 1.4.1- Επιχειρηματική εκμετάλλευση προϊόντων Ε&Τ και καινοτομιών από υφιστάμενες και νεοϊδρύνόμενες ΜΜΕ για αύξηση της παραγωγικότητας τους (επενδυτική προτεραιότητα 3α) για τον οποίο υπήρξαν Προσκλήσεις, η επίτευξη ήταν το 2020 στο 80% του στόχου αλλά τα ενταγμένα έργα στα ΕΠ8 & ΕΠ10 ξεκίνησαν επίσης το 2020. Για να επιτευχθεί η τιμή στόχος στόχευση για τον ειδικό στόχο 1.5.1, σύμφωνα με τους υπολογισμούς μας, η ΑΠΑ στους κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας στη Θεσσαλία θα πρέπει να αναπτύσσονται με μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 8% τα έτη 2021-23, πράγμα ιδιαίτερα δύσκολο να επιτευχθεί μόνο με τη συνολική χρηματοδότηση από το ΠΕΠ και το ύψος των μέχρι τώρα πληρωμών στο σύνολο του ΘΣ3 που ήταν, στα μέσα του 2023 περί τα €89εκατ. Επίσης σύμφωνα με την ενδιάμεση αξιολόγηση της RIS3 Θεσσαλίας, την περίοδο 2014-2019, μέσω 13 προσκλήσεων του ΕΠΑνΕΚ είχαν χωροθετηθεί στη Θεσσαλία 934 ενταγμένα έργα συνολικού προϋπολογισμού €140,04εκατ. Απ' αυτά, από δράσεις κρατικών ενισχύσεων με στόχευση στην επιχειρηματική ανάπτυξη συνολικού προϋπολογισμού €115,5εκατ., ο αριθμός των ωφελούμενων ανερχόταν, μέχρι το τέλος του 2019 σε 769, και είχε μοχλευτεί ιδιωτική συμμετοχή ύψους €58,32εκατ. Συνεπώς, όσον αφορά το ΘΣ3, η εκτίμησή μας είναι ότι ο συνδυασμός της χρηματοδότησης ΠΕΠ και ΕΠΑΝΕΚ επίσης δεν είναι ικανός να επηρεάσει τους στόχους.

Έχοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, εξετάσαμε τη συμβασιολογημένη δημόσια δαπάνη ανά εργαλείο πολιτικής σε σχέση με το σύνολο για όλα τα ΕΠ και το ΠΕΠ συνολικά. Η ανάλυση έδειξε τα εξής:

Δείκτης B.1.1.1.α

ΕΠ	Συμβασιολογημένη Δημόσια Δαπάνη	Ποσοστό στη Συμβασιολογημένη ΔΔ όλων των ΕΠ	Ποσοστό στη Συμβασιολογημένη ΔΔ των ΘΣ1,2,3,8 του ΠΕΠ
ΕΠ4	1 640 554	9.48%	1.03%
ΕΠ8	15 608 280	90.21%	9.78%
ΕΠ10	53 691	0.31%	0.03%
ΣΥΝΟΛΟ	17 302 525	100.00%	10.84%

Από τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα είναι σαφές ότι τα εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν στη Θεσσαλία συνεισφέρουν με όρους συμβασιολογημένης δημόσιας δαπάνης σε πολύ μικρό ποσοστό (**B.1.1.1.β = 10,84%**) στο σύνολο του ίδιου δείκτη για τους ΘΣ1, 2, 3 και 8 του ΠΕΠ. Συνεπώς, η ένταση χρηματοδότησης των δράσεων υποστήριξης της ΠΣΕΕ Θεσσαλίας μέσω των

ενεργοποιημένων Εργαλείων Πολιτικής δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να χαρακτηριστεί ως επαρκής για την επίτευξη των στόχων του ΠΕΠ.

Η δεύτερη παράμετρος που εξετάστηκε είναι η δημόσια δαπάνη ανά μονάδα εκροής για κάθε δείκτη που σχετίζεται με τα Εργαλεία Πολιτικής που εξετάζουμε.

Το μοναδιαίο κόστος υπολογίζεται με βάση τη συμβασιοποιημένη δημόσια δαπάνη για το σύνολο των ενταγμένων έργων και με βάση τις πληρωμές δημόσιας δαπάνης για τα ολοκληρωμένα έργα. Αυτό επιτρέπει να διαπιστωθεί αν και κατά πόσο η ολοκλήρωση επηρεάζει το μοναδιαίο κόστος. Οι υπολογισμοί γίνονται αξιοποιώντας τα δεδομένα που έχουν παρουσιαστεί στο κριτήριο Α.4 παραπάνω.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσής μας φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Δείκτης	B1.1.2.α	B1.1.2.β	Διαφορά
CO01	115 383.39	102 041.07	-11.6%
CO02	115 383.39	101 292.18	-12.2%
CO05	53 691.00		
CO08	92 367.20	91 314.22	-1.1%
CO24	656 221.60		
CO25	468 729.71		

Τα αποτελέσματα στον πίνακα υποδηλώνουν ότι η τελική τιμή του κόστους υποστήριξης ανά επιχείρηση (CO01 & CO02), προς το παρόν μόνο για το ΕΠ8 αναμένεται να κινηθεί περί το 12% χαμηλότερα με τη ολοκλήρωση των δράσεων, ενώ το κόστος δημιουργίας μίας νέας θέσης εργασίας (προς το παρόν μόνο για το ΕΠ8) θα παραμείνει σταθερό.

Και οι δύο δείκτες θα αξιολογηθούν συγκριτικά στο σύνολο των περιφερειών για εξαγωγή περαιτέρω συμπερασμάτων.

Αξιολογικό Ερώτημα B2. Αξιοποιήθηκαν πιθανές συνέργειες ή οικονομίες κλίμακας με τομεακά ή ευρωπαϊκά προγράμματα;

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Δεν υπήρξε κάποιου είδους συνέργεια μεταξύ των εργαλείων πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν προς υποστήριξη της ΠΣΕΕ στη Θεσσαλία με αντίστοιχα εργαλεία πολιτικής σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Τεκμηρίωση

Παρά το γεγονός ότι υπήρχαν δυνατότητες συνεργειών με εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν σε εθνικό επίπεδο, οι μοναδικές συνέργειες του ΠΕΠ Θεσσαλίας με το ΕΠΑΝΕΚ αφορούσαν στη χρηματοδοτική συνδρομή του στις προσκλήσεις «Συμμετοχή Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Περιφερειών στο Ταμείο Επιχειρηματικότητας II» και «Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων». Και οι δύο αφορούσαν το ΘΣ3, ενώ η δεύτερη εξ' αυτών, λόγω στόχευσης, δεν είναι σχετική με την περιφερειακή προτεραιότητα «Δημιουργικός Τουρισμός».

Παραδείγματα παρόμοιων με τα ενεργοποιημένα εργαλεία πολιτικής του ΠΕΠ στο ΕΠΑΝΕΚ είναι τα ακόλουθα:

- 1) ΕΠ2 ή/και ΕΠ4:

- α) Πρόσκληση 031: «Δράση στρατηγικής ανάπτυξης Ερευνητικών και Τεχνολογικών Φορέων»
- β) Προσκήσεις 1695/039 & 2525/088: «Ενίσχυση των Υποδομών Έρευνας και Καινοτομίας (Α' και Β' Κύκλος)
- 2) ΕΠ8:
 - α) Αναβάθμιση πολύ μικρών & μικρών επιχειρήσεων για την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους σε νέες αγορές
- 3) ΕΠ10:
 - α) Το EquiFund και ιδίως τα «επενδυτικά παράθυρα» Innovation & Early Window. Το EquiFund Συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), από εθνικούς πόρους, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤΕ) (PWC, 2021).

Συνοχή

Αξιολογικό Ερώτημα

Γ1. Σε ποιο βαθμό τα εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν επικαλυπτόταν με αντίστοιχα που ενεργοποιήθηκαν μέσω των τομεακών προγραμμάτων, ιδίως του ΕΠΑνΕΚ;

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Ως προς τη χρονική διάσταση δεν υπήρξαν επικαλύψεις μεταξύ ομοειδών εργαλείων πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν από το ΠΕΠ και το ΕΠΑνΕΚ. Η χρονικά πρωθύστερη έκδοση ανταγωνιστικών, μόνο για το ΘΣ3, προσκλήσεων του ΕΠΑνΕΚ θα μπορούσε να έχει δημιουργήσει εσωτερικό ανταγωνισμό μεταξύ των προγραμμάτων υπό την έννοια ότι το ΕΠΑνΕΚ συγκέντρωσε το πρώτο κύμα των πιθανών ωφελομένων. Δεν έχουμε στοιχεία για να αξιολογήσουμε αν οι απορριφθέντες από τις προσκλήσεις του ΕΠΑνΕΚ αξιοποίησαν το ΠΕΠ στη συνέχεια. Στο ΘΣ1, δεν τίθεται θέμα εσωτερικού ανταγωνισμού λόγω της διαφορετικής στόχευσης των αντίστοιχων προσκλήσεων

Τεκμηρίωση

Ως προς τη χρονική επικάλυψη μεταξύ προσκλήσεων ομοειδών ΕΠ που ενεργοποιήθηκαν από το Περιφερειακό και το εθνικό σκέλος:

- 1) ΕΠ4: Ο πρώτος και ο δεύτερος κύκλος των προσκλήσεων για την ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας προκηρύχθηκε το 2016 και το 2017, αντίστοιχα, οπότε δεν υπάρχει χρονική επικάλυψη με την αντίστοιχη πρόσκληση του ΠΕΠ Θεσσαλίας που δημοσιεύτηκε το Δεκέμβριο του 2021.
- 2) ΕΠ08.
 - α) Η πρόσκληση 1390/ΚΕ04 «Αναβάθμιση πολύ μικρών & μικρών επιχειρήσεων για την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους σε νέες αγορές» προηγήθηκε κατά πολύ της αντίστοιχης του ΠΕΠ, χωρίς να επικαλύπτονται χρονικά.
- 3) ΕΠ10:
 - α) Το Equifund ενεργοποιήθηκε ουσιαστικά στις αρχές του 2018.

Συνεπώς, όσον αφορά τη χρονική επικάλυψη με αντίστοιχα εργαλεία πολιτικής του ΕΠΑνΕΚ, το σύνολο των ομοειδών προσκλήσεων του ΕΠΑνΕΚ πλην του Equifund προηγήθηκε χρονικά εκείνων του ΠΕΠ, συνεπώς **Γ1.1.1 = 585**.

Ως προς την θεματική επικάλυψη των προσκλήσεων για τα ΕΠ που ενεργοποιήθηκαν στη Θεσσαλία σε σχέση μ' εκείνα του ΕΠΑνΕΚ σημειώνουμε τα εξής:

- ΕΠ2/ΕΠ4. Στο ΕΠΑνΕΚ ξεχωρίζουν οι προσκλήσεις 031 «Δράση στρατηγικής ανάπτυξης Ερευνητικών και Τεχνολογικών Φορέων» (29/07/2016), η 039 «Ενίσχυση των υποδομών Έρευνας και Καινοτομίας» (29/07/2016) και ο δεύτερος κύκλος της 039, η 088 «Ενίσχυση των υποδομών Έρευνας και Καινοτομίας - Β' Κύκλος» (22/12/2017). Στις ερευνητικές υποδομές υπήρξε συμπληρωματικότητα καθώς οι αντίστοιχες προσκλήσεις του ΕΠΑνΕΚ ενίσχυαν ΕΥ του οδικού Χάρτη, ενώ από το ΠΕΠ ενισχύθηκαν, πολύ καθυστερημένα, ερευνητικά έργα στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας με στόχευση την εφαρμοσμένη έρευνα αποκλειστικά σε τομείς ενδιαφέροντος της ΠΣΕΕ.
- ΕΠ8. Οι τρεις προσκλήσεις που αναφέρονται παραπάνω θεωρούνται ως ανταγωνιστικές σε κάλυψη με την αντίστοιχη του ΠΕΠ Θεσσαλίας.
- ΕΠ10. Η λειτουργία του Equifund ως προς την επιλογή και υποστήριξη επενδύσεων είναι ουσιαστικά διαφορετική από την αντίστοιχη του ΠΕΠ Θεσσαλίας αφού απευθύνεται σε εντελώς διαφορετικούς, ως προς την ωριμότητα, δυνητικά ωφελούμενους.

Συνεπώς, αν και δεν υπήρξαν χρονικές επικαλύψεις με εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν από το ΕΠΑνΕΚ, η χρονικά πρωθύστερη έκδοση ανταγωνιστικών, μόνο για το ΘΣ3, προσκλήσεων του ΕΠΑνΕΚ θα μπορούσε να έχει δημιουργήσει εσωτερικό ανταγωνισμό μεταξύ των προγραμμάτων υπό την έννοια ότι το ΕΠΑνΕΚ συγκέντρωσε το πρώτο κύμα των πιθανών ωφελούμενων. Δεν έχουμε στοιχεία για να αξιολογήσουμε αν οι απορριφθέντες από τις προσκλήσεις του ΕΠΑνΕΚ αξιοποίησαν το ΠΕΠ στη συνέχεια. Στο ΘΣ1, δεν τίθεται θέμα εσωτερικού ανταγωνισμού λόγω της διαφορετικής στόχευσης των αντίστοιχων προσκλήσεων.

Αξιολογικό Ερώτημα

Γ2. Σε ποιο βαθμό τα εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν μέσω των ΠΕΠ επικαλυπτόταν με αντίστοιχα που ενεργοποιήθηκαν εκτός των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ);

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Με επιφύλαξη τριών καθεστώτων του Αναπτυξιακού Νόμου και του SME Instrument, δε φαίνεται να υπάρχει επικάλυψη μεταξύ των εργαλείων πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν από το ΠΕΠ με αντίστοιχα εντός των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων. Δεν έχουμε δεδομένα που να μπορούν να οδηγήσουν σε αξιολογικά συμπεράσματα.

Τεκμηρίωση

ΕΠ4. Σε έργα στο πλαίσιο του Horizon 2020 διακρίνεται ως επιλέξιμη δαπάνη η αγορά επιστημονικού εξοπλισμού και η βελτίωση υποδομών, αλλά σε μικρό βαθμό σε σχέση με τις υπόλοιπες κατηγορίες δαπανών. Ορισμένες προσκλήσεις του ΕΛΙΔΕΚ επίσης υποστήριζαν την προμήθεια επιστημονικού εξοπλισμού, αλλά η στόχευση των έργων ήταν εντελώς διαφορετική.

ΕΠ8: Ο Αναπτυξιακός Νόμος (ιδίως καθεστώς «Ενισχύσεις Μηχανολογικού Εξοπλισμού», «Νέες Ανεξάρτητες ΜΜΕ», «Ενισχύσεις Καινοτομικού Χαρακτήρα για ΜΜΕ» και «Επιχειρηματικότητα Πολύ Μικρών και Μικρών Επιχειρήσεων») μπορεί να είναι εν δυνάμει ανταγωνιστικό εργαλείο πολιτικής σε σχέση με το ΕΠ8 για θέματα τεχνολογικού εκσυγχρονισμού αλλά δεν έχουμε διαθέσιμα στοιχεία για να εκτιμήσουμε την επίπτωσή του.

ΕΠ10: Τόσο ο Αναπτυξιακός Νόμος (καθεστώς «Νέες Ανεξάρτητες ΜΜΕ») όσο και το SME Instrument του Horizon2020 έχουν την ίδια στόχευση με το ΕΠ10, αλλά δεν έχουμε διαθέσιμα στοιχεία για να εκτιμήσουμε την επίπτωσή τους.

Συνάφεια

Αξιολογικό Ερώτημα Δ1. Σε ποιο βαθμό τα εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν από τα ΠΕΠ κάλυπταν τις διαπιστωμένες ανάγκες που αναφέρονται στις ΠΣΕΕ;

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Ενεργοποιήθηκαν 3 από τα αρχικά προβλεπόμενα 10 εργαλεία πολιτικής (30%), με μερική μόνο συνεισφορά στις ανάγκες 2 από τους 10 ειδικούς στόχους του ΠΕΠ και 25,7% της προϋπολογισμένης συνδρομής σε επίπεδο δημόσιας δαπάνης. Το αποτέλεσμα κρίνεται ως ανεπαρκές όσον αφορά την κάλυψη των διαπιστωμένων αναγκών που αναφέρονται στην ΠΣΕΕ.

Τεκμηρίωση

Η ΠΣΕΕ της Θεσσαλίας (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2015, σσ. 65-70) είχε προϋπολογίσει τη συνδρομή συνολικά δέκα ειδικών στόχων του ΠΕΠ στις ανάγκες της, με συνολικό προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης για τη συνδρομή αυτή της τάξης των €67,2εκατ. Μέχρι τον Ιούλιο του 2023, καταγράφεται συνδρομή από 2 ειδικούς στόχους (20% της επιδιωκόμενης) με συμβασιοποιημένη δημόσια δαπάνη της τάξης των €17,3εκατ. ή 25,7% της επιδιωκόμενης. Χωρίς να υπεισέλθουμε στα ποιοτικά χαρακτηριστικά της συνδρομής του ΠΕΠ Θεσσαλίας στην ΠΣΕΕ, το χάσμα είναι σαφές.

Από τα 10 εργαλεία πολιτικής που προβλεπόταν στο ΠΕΠ Θεσσαλίας προς υποστήριξη της ΠΣΕΕ ενεργοποιήθηκαν 3, με μόνο ένα εξ' αυτών να καλύπτει πάνω από το 90% της διατιθέμενης δημόσιας δαπάνης.

Αξιολογικό Ερώτημα Δ2. Σε ποιο βαθμό οι επενδύσεις των ΠΕΠ μέσω των ΘΣ1,2,3 και 8 τροφοδότησαν δράσεις που υποστήριζαν τις ΠΣΕΕ;

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Ο βαθμός υποστήριξης των δράσεων της ΠΣΕΕ από το ΠΕΠ Θεσσαλίας μέσω των ΘΣ 1, 2, 3 και 8 ήταν χαμηλός. Οι ενταγμένες δράσεις που σχετίζονται με την ΠΣΕΕ ήταν το 1,76% του συνόλου των ενταγμένων δράσεων στους παραπάνω ΘΣ και το μερίδιό τους στη συμβασιοποιημένη δημόσια δαπάνη ήταν 10,84%.

Τεκμηρίωση

Υπολογίστηκε η αναλογία ενταγμένων έργων σχετικών με την ΠΣΕΕ ως προς το σύνολο των έργων στους Θ.Σ. 1, 2, 3 & 8 και η αναλογία της δημόσιας δαπάνης με τον ίδιο τρόπο.

Η συνολική αναλογία έργων προς υποστήριξη της ΠΣΕΕ προς το σύνολο των ενταγμένων είναι μόλις στο Δ2.1.1 = 1,76% και η αντίστοιχη της δημόσιας δαπάνης ανέρχεται σε Δ2.1.2 = 10,84%. Αν εξαιρέσουμε τις δράσεις COVID, τότε οι ίδιοι δείκτες θα είχαν τιμές 21,42% και 16,34%, αντίστοιχα.

Προστιθέμενη Αξία

Αξιολογικό Ερώτημα Ε1. Σε ποιο βαθμό θα είχαν επιτευχθεί οι στόχοι των ΠΣΕΕ χωρίς την υποστήριξη των ΠΕΠ;

Επίδοση

Βασικά ευρήματα
Τεκμηρίωση

Για το σύνολο των εργαλείων πολιτικής που εφαρμόστηκαν από το ΠΕΠ Θεσσαλίας υπήρχαν αντίστοιχες προσκλήσεις από τα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα.

Για την εκτίμηση της της προστιθέμενης αξίας των εργαλείων πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν από το ΠΕΠ Θεσσαλίας υπολογίστηκε ο λόγος της έντασης ενίσχυσης

των ενταγμένων έργων στο ΠΕΠ σε σχέση με τα ενταγμένα από ομοειδείς προσκλήσεις, αξιοποιώντας, κατά περίπτωση, είτε δεδομένα από την ενδιάμεση έκθεση παρακολούθησης της ΠΣΕΕ Θεσσαλίας ή δεδομένα από το ΟΠΣ για έργα κρατικών ενισχύσεων. Τα αποτελέσματα έχουν ως εξής:

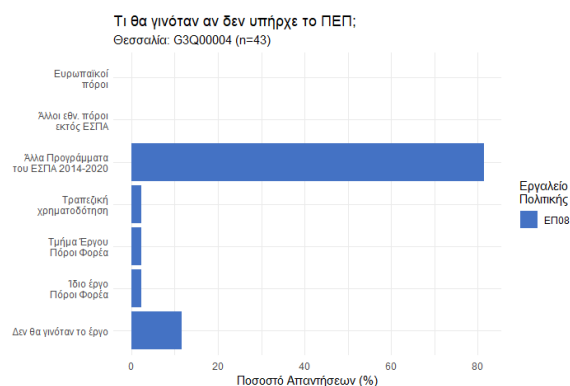
- 1) ΕΠ2/ΕΠ4: Σύμφωνα με την ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης της ΠΣΕΕ Θεσσαλίας, μέχρι το 2019 υπήρχαν συνολικά 6 ενταγμένα έργα στο ΕΠΑνΕΚ με προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης €4,42εκατ.
- 2) ΕΠ8: Στο πλαίσιο των προσκλήσεων «Εργαλειοθήκη Ανταγωνιστικότητας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων» και «Αναβάθμιση πολύ μικρών & μικρών επιχειρήσεων για την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους σε νέες αγορές» εντάχθηκαν συνολικά 688 έργα στη Θεσσαλία με συνολική ΔΔ ύψους €40,379εκατ.
- 3) ΕΠ10: Στο πλαίσιο της Πρόσκλησης «Νεοφυής επιχειρηματικότητα» του ΕΠΑΝΕΚ εντάχθηκαν 90 έργα στη Θεσσαλία με συνολικό ύψος ΔΔ € 5,197εκατ.

Ο δεύτερος παράγοντας που εξετάστηκε ήταν το ποσοστό των δικαιούχων που ενισχύθηκε από τις προσκλήσεις του ΠΕΠ σε σχέση με το σύνολο των δικαιούχων (μοναδικά ΑΦΜ) και από τις δύο πηγές χρηματοδότησης (ΠΕΠ και τομεακά) για ομοειδείς προσκλήσεις. Με βάση δεδομένα του ΟΠΣ, οι 133 ωφελούμενοι μέσω των ΕΠ8 και ΕΠ10 στη Θεσσαλία συμμετείχαν σε 40 έργα υποστήριξης της επιχειρηματικότητας του ΕΠΑνΕΚ με συμβατισιοποιημένη δημόσια δαπάνη ύψους €2,377εκατ.

Αφού λάβαμε υπόψη τους κοινούς ωφελούμενους από ΠΕΠ και ΕΠΑΝΕΚ, καταλήγουμε στον υπολογισμό των δύο δεικτών ως εξής:

ΕΠ	ΠΕΠ	Τομεακά	Ε2.1.1	Δικαιούχοι ΠΕΠ	Δικαιούχοι τομεακά	Ε2.1.2
ΕΠ04	4 527 326	4 420 000	50.60%	1	2	33.33%
ΕΠ08	15 608 280	40 378 596	27.88%	132	667	16.52%
ΕΠ10	53 691	5 197 238	1.02%	1	90	1.10%
Σύνολο	20 189 297	49 995 834	28.59%	134	759	50.95%

Η έρευνα πεδίου, όσον αφορά μόνο το ΕΠ8 (βλ. επισυναπτόμενο γράφημα), οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πάνω από το 80% των ωφελούμενων θα αναζητούσαν χρηματοδότηση από άλλα προγράμματα του ΕΣΠΑ για την υλοποίηση των επενδυτικών τους σχεδίων. Μόνο 4 από τα 43 (9,3%) έργα δε θα γινόταν χωρίς την ύπαρξη του ΠΕΠ, γεγονός που υποδηλώνει χαμηλή προστιθέμενη αξία όσον αφορά το ΕΠ8. Επίσης, 3 από τα 43 έργα (6,9%) θα υλοποιούνταν, στο σύνολο ή εν μέρει, χωρίς τη συνδρομή των διαρθρωτικών ταμείων.

Επιπτώσεις

Αξιολογικό Ερώτημα **ΣΤ1. Σε ποιο βαθμό οδήγησαν οι δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης που ενισχύθηκαν από τα ΠΕΠ στα αναμενόμενα άμεσα και μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα;**

Επίδοση*Βασικά ευρήματα*

Τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου αφορούν μόνο το ΕΠ8. Τα αναμενόμενα άμεσα αποτελέσματα έχουν επιτευχθεί σε ποσοστό 89,8% των έγκυρων απαντήσεων, ενώ αντίστοιχα τα μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα έχουν επιτευχθεί ή αναμένεται να επιτευχθούν σε ποσοστό 96,4% των έγκυρων απαντήσεων.

Τεκμηρίωση

Η έρευνα πεδίου απευθύνθηκε σε συνολικά 130 ωφελούμενους για το ΕΠ8 και 1 για το ΕΠ10. Απάντησαν 43 ωφελούμενοι για το ΕΠ8 και το δείγμα θεωρείται επαρκές. Ως έγκυρες απαντήσεις θεωρούνται εκείνες που δεν έχουν χαρακτηριστεί ως «Μη εφαρμόσιμο» για κάθε υποερώτημα.

Ο βαθμός επίτευξης κάθε άμεσου αποτελέσματος κυμάνθηκε από 53,3% (PI8Q03) έως 97,5% (PI8Q22). Ο δείκτης **ΣΤ.1.1.1** υπολογίστηκε για το **ΕΠ8** σε **89,9%**.

Ο βαθμός επίτευξης κάθε μεσοπρόθεσμου αποτελέσματος κυμάνθηκε από 41,7% (PI8Q28) έως 90,7% (PI8Q24). Ο βαθμός αναμονής επίτευξης κάθε μεσοπρόθεσμου αποτελέσματος κυμάνθηκε από 7% (PI8Q24 & PI8Q26) έως 33,3% (PI8Q28). Ο δείκτης **ΣΤ.1.2.1** υπολογίστηκε για το **ΕΠ8** σε **96,44%**.

Ως προς τα ποιοτικά στοιχεία που αφορούν στην εφαρμογή του ΕΠ8 στη Θεσσαλία παρατηρούμε ότι τα υποερωτήματα που σχετίζονται με άμεσα αποτελέσματα και θεωρήθηκαν ως μη εφαρμόσιμα είναι, με φθίνουσα κατάταξη τα ακόλουθα:

- Μείωση του χρόνου εισαγωγής ενός τουλάχιστον προϊόντος στην αγορά (PI8Q14)
- Μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (PI8Q12)
- Μείωση του κόστους υλικών ή/και ενέργειας ανά μονάδα προϊόντος (PI8Q13)
- Βελτίωση της ευελιξίας στην παραγωγή (PI8Q10)
- Δημιουργία νέας αγοράς, γεωγραφικής ή προϊόντικής (PI8Q03)
- Βελτίωση του ρυθμού παραγωγής (PI8Q11)
- Αναβάθμιση μεθόδων ή/και τις διαδικασιών παραγωγής (PI8Q08)
- Βελτίωση της ανθεκτικότητας και τη προσαρμοστικότητας σε αλλαγές στο εξωτερικό περιβάλλον (PI8Q19)
- Βελτίωση των ικανοτήτων επεξεργασίας και ανάλυσης δεδομένων (PI8Q15)

Αντίστοιχα, το μοναδικό μεσοπρόθεσμο αποτέλεσμα που χαρακτηρίστηκε ως μη εφαρμόσιμο ήταν το:

- Αύξηση της αξίας των εξαγωγών (PI8Q28)

Τα παραπάνω, υπό το πρίσμα του ΕΠ8 σημαίνουν ότι η πλειοψηφία των έργων στη Θεσσαλία αφορούσε στην ποιοτική αναβάθμιση ή επέκταση του προϊόντικού μίγματος των ωφελούμενων με στόχο την εγχώρια αγορά.

Αξιολογικό Ερώτημα

ΣΤ2. Σε ποιο βαθμό αναμένεται να οδηγήσουν οι δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης που ενισχύθηκαν από τα ΠΕΠ σε διατηρήσιμες επιπτώσεις;

Επίδοση*Βασικά ευρήματα*

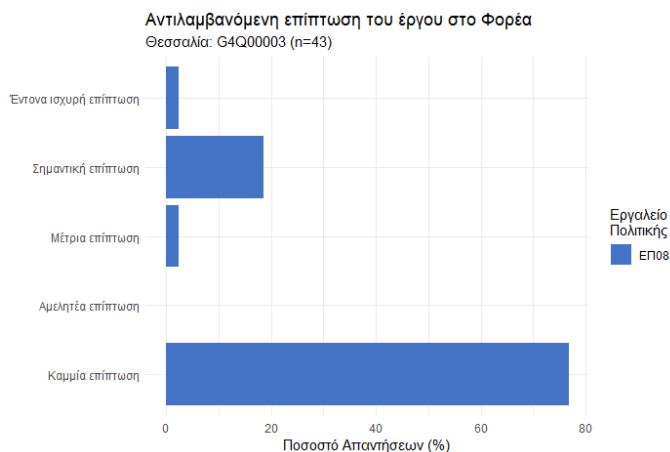
Το παρόν αξιολογικό ερώτημα θα απαντηθεί μέσω focus group σε επόμενη φάση του έργου αφού ληφθούν υπόψη τα ευρήματα του ΣΤ1 ανά εργαλείο πολιτικής στο σύνολο της χώρας.

Τεκμηρίωση Το μοναδικό μέχρι στιγμής εύρημα που θα πρέπει να εκτιμηθεί σε επόμενη φάση του έργου είναι ό,τι, βάσει της έρευνας πεδίου, οι ίδιοι οι ωφελούμενοι σε 33 από τις 43 περιπτώσεις (76,7%) θεωρούν ότι το έργο δεν δημιούργησε επίπτωση για το φορέα τους (βλ.

επισυναπτόμενο

γράφημα). Δυστυχώς, οι

ωφελούμενοι δεν έχουν τεκμηριώσει επαρκώς την κρίση τους ως προς τις αντιλαμβανόμενες επιπτώσεις ώστε να εξαχθούν ποιοτικά συμπεράσματα, συνεπώς, το παρόν εύρημα πρέπει να αξιολογηθεί με τη δέουσα επιφύλαξη.

**Αξιολογικό
Ερώτημα**

ΣΤ3. Σε ποιο βαθμό οι δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης που ενισχύθηκαν από τα ΠΕΠ ήταν συμβατές με τη χωρική κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας;

Επίδοση

**Βασικά
ευρήματα**

Η κατανομή της δημόσιας δαπάνης για δράσεις υποστήριξης της ΠΣΕΕ στις 5 περιφερειακές ενότητες της Θεσσαλίας είναι καλά συσχετισμένη τόσο με τη χωρική κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας όσο και με την πληθυσμιακή κατανομή. Ο δείκτης Gini για την κατανομή της δημόσιας δαπάνης στις Π.Ε. είναι 0,39 και μειώνεται σε 0,28 όταν ληφθεί υπόψη η διάρθρωση της οικονομικής δραστηριότητας και σε 0,31 όταν ληφθεί υπόψη η πληθυσμιακή κατανομή. Οι δύο τελευταίες τιμές συνιστούν πολύ καλή επίδοση που οφείλεται στο γεγονός ότι πάνω από το 90% της δημόσιας δαπάνης αναλώθηκε στο ΕΠ8 που απευθύνεται στο σύνολο των επιχειρήσεων της Περιφέρειας.

Τεκμηρίωση Βλέπε ενότητα «Συγκεντρωτικά» στο πρώτο μέρος της παρούσας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αποτελεσματικότητα: Η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης εφαρμόστηκε με μεγάλη επιτυχία στη Θεσσαλία και κάλυψε το σύνολο των τομέων προτεραιότητας που είχαν αναγνωριστεί. Τα ευρήματά της ενσωματώθηκαν πλήρως στο ΠΕΠ. Ωστόσο, η πραγματικότητα της εφαρμογής της RIS3 ήταν πολύ κατώτερη του αναμενόμενου, τόσο σε επίπεδο ενεργοποίησης των δράσεων που είχαν προβλεφθεί, όσο και σε επίπεδο χρονισμού. Το ΠΕΠ, είχε θέσει δείκτες και στόχους αποτελεσμάτων για το σύνολο των 6 ειδικών στόχων που σχετίζονται με τη RIS3 και αποτελούν αντικείμενο της παρούσας. Απ' αυτούς, 3 υπερκαλύπτονται, 2 υπολείπονται της τιμής-στόχου και ένας δεν καταγράφει δραστηριότητα. Η συνεισφορά των δράσεων του ΠΕΠ στους δείκτες όπου καταγράφεται υπεραπόδοση είναι μηδενική, με δεδομένο ότι δεν έχουν ενταχθεί δράσεις που να δημιουργούν αποτελέσματα μέχρι το τέλος του 2023 στις αντίστοιχες επενδυτικές προτεραιότητες. Μέχρι τα μέσα Ιουλίου 2023, για τους τρεις από τους έξι δείκτες εκροών που έχουν αντιστοιχιστεί με δράσεις υποστήριξης της RIS3 δεν υπήρξε επίτευξη, ενώ οι άλλοι τρεις κινούνται περί το 20% της τιμής στόχου, ποσοστό ιδιαίτερα χαμηλό για έξι μήνες πριν τη λήξη της προγραμματικής περιόδου. Το ποσοστό αυτό που συνάδει με το βαθμό ολοκλήρωσης των ενταγμένων έργων που υπολογίστηκε στο 18,6%. Ο αριθμός των μοναδικών ωφελομένων είναι 133, και χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα χαμηλός.

Οι κύριοι παράγοντες που επηρέασαν τη συνολική αποτελεσματικότητα των δράσεων υποστήριξης της RIS3 από το ΠΕΠ ήταν οι παρακάτω:

- α) Η αλλαγή στη βασική στόχευση του ΠΕΠ από αύξηση της ανταγωνιστικότητας σε υποστήριξη της λειτουργίας των επιχειρήσεων λόγω των δυσμενών συνθηκών από την πανδημία COVID-19. Ο περιορισμός αρχικά, του προϋπολογισμού του ΠΕΠ και στη συνέχεια η αναδιάρθρωση πόρων προς τον σκοπό αυτό αφαίρεσε, πρακτικά, κάθε δυνατότητα ενεργοποίησης δράσεων υποστήριξης του ΠΕΠ μετά το 2020.
- β) Οι χρονικές καθυστερήσεις λόγω της πανδημίας COVID-19. Όλα τα έργα ενίσχυσης επιχειρηματικότητας έλαβαν οριζόντια παράταση στο χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους που έληγε το Σεπτέμβριο του 2023 και συνεπώς καθυστέρησε η επίτευξη των δεικτών εκροών γι' αυτά.
- γ) Οι χρονικές καθυστερήσεις λόγω των επιπτώσεων των καταγίδων Daniel & Elias στη Θεσσαλία το Σεπτέμβριο του 2023. Οι παρατάσεις του σημείου β' παραπάνω επεκτάθηκαν μέχρι την 31/12/2023.
- δ) Η καθυστέρηση στην οριστική εκπλήρωση της εκ των προτέρων αιρεσιμότητας για την «έξυπνη ανάπτυξη» (EAC1.1) που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2017. Επισημαίνεται ότι σε πανευρωπαϊκή κλίμακα, μόνο το 20% των εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων πληρούσαν τη συγκεκριμένη αιρεσιμότητα κατά το χρόνο έγκρισής τους, άρα το ζήτημα δεν είναι καθαρά περιφερειακό ή εθνικό.
- ε) Οι νομοθετικές αλλαγές που οδήγησαν στη συγχώνευση του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και του πρώην ΤΕΙ Θεσσαλίας σύμφωνα με το Ν.4589/2019 (ΦΕΚ Α' 13/29.1.2019) και ο επακόλουθος δραστηρικός ανασχεδιασμός των δράσεων της επενδυτικής προτεραιότητας 1α ώστε να υποστηριχθούν και οι ανάγκες ενεργοποίησης του Πανεπιστημιακού Κέντρου Έρευνας Καινοτομίας και Ανάπτυξης «ΙΑΣΩΝ».
- στ) Η χαμηλή προτεραιότητα που δόθηκε από την πολιτική ηγεσία σε δράσεις υποστήριξης της ΠΣΕΕ όσον αφορά της επενδυτικές προτεραιότητες 1β, 8γ και 8ε, παρά την ετοιμότητα της ΕΥΔ να τις ενεργοποιήσει από το 2018.
- ζ) Η έλλειψη επαρκών ανθρώπινων πόρων από πλευράς ΕΥΔΕΠΘ για την υλοποίηση δράσεων κρατικών ενισχύσεων υψηλού προϋπολογισμού και αριθμού έργων (επενδυτικές προτεραιότητες 3α, 3γ, 3δ, 8iii) που αναγκαστικά απαιτούσε την ύπαρξη ΕΦΔ. Το ζήτημα του ΕΦΔ λύθηκε τελικά το 2019.
- η) Ο υψηλός διοικητικός φόρτος που προκλήθηκε στο πλαίσιο εκχώρησης πόρων του ΥΜΕΠΕΡΑΑ ύψους €100εκατ. για την ωρίμανση και ένταξη τριών μονάδων επεξεργασίας αποβλήτων σε Λάρισα, Βόλο και Δυτική Θεσσαλία κατά τα έτη 2017 έως 2019.

- θ) Η ευρεία στόχευση των προσκλήσεων στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας 3α με χρήση μόνο των ΚΑΔ για τη μοριοδότηση έργων ως συμβατών με την ΠΣΕΕ. Εκ των υστέρων αποδείχθηκε ότι μόνο οι ΚΑΔ δεν είναι επαρκείς και ότι θα έπρεπε να εισαχθούν και άλλα κριτήρια που θα εξασφαλίσουν τη συνάφεια των υποβολών με τη ΠΣΕΕ (π.χ., χωρικά, ποιοτικά).

Αποδοτικότητα: Έχοντας υπόψη τη χαμηλή και καθυστερημένη ενεργοποίηση των δράσεων του ΠΕΠ προς υποστήριξη της RIS3, είναι μάλλον αναμενόμενο το συμπέρασμα ότι η ένταση της χρηματοδότησης υπήρξε ιδιαίτερα χαμηλή, της τάξης του 11%, χωρίς να είναι ικανή να επηρεάσει τους στόχους αποτελεσμάτων που είχαν τεθεί. Ο αρχικός προϋπολογισμός της δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ για το ΘΣ1 είναι περί το 20% της δημόσιας δαπάνης που μόχλευσε η RIS3 Θεσσαλίας από άλλες πηγές μέχρι το 2019. Αντίστοιχη είναι η κατάσταση και για το ΘΣ3, με τη συνεισφορά του ΕΠΑνΕΚ στη Θεσσαλία να κυμαίνεται, μέχρι το 2019, στο 80% περίπου του προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ. Η ικανότητα των συμμετόχων να μοχλεύσουν χρηματοδότηση από εθνικές και ευρωπαϊκές πηγές για δράσεις έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας αποδίδεται στην επιτυχημένη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης και το κοινωνικό κεφάλαιο που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο αυτής.

Δεν υπήρξε κάποιου είδους συνέργεια μεταξύ των εργαλείων πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν προς υποστήριξη της RIS3 στη Θεσσαλία με αντίστοιχα εργαλεία πολιτικής σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Συνοχή. Ως προς τη χρονική διάσταση, δεν υπήρξαν επικαλύψεις μεταξύ ομοειδών εργαλείων πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν από το ΠΕΠ και το ΕΠΑνΕΚ. Η χρονικά προώτερη έκδοση ανταγωνιστικών, μόνο για το ΘΣ3, προσκλήσεων του ΕΠΑνΕΚ θα μπορούσε να έχει δημιουργήσει εσωτερικό ανταγωνισμό μεταξύ των προγραμμάτων υπό την έννοια ότι το ΕΠΑνΕΚ συγκέντρωσε το πρώτο κύμα των πιθανών ωφελούμενων. Δεν έχουμε στοιχεία για να αξιολογήσουμε αν οι απορριφθέντες από τις προσκλήσεις του ΕΠΑνΕΚ αξιοποίησαν το ΠΕΠ στη συνέχεια. Στο ΘΣ1, δεν τίθεται θέμα εσωτερικού ανταγωνισμού λόγω της διαφορετικής στόχευσης των αντίστοιχων προσκλήσεων.

Συνάφεια. Μέσω του ΠΕΠ Θεσσαλίας ενεργοποιήθηκαν 3 από τα 10 αρχικά προβλεπόμενα εργαλεία πολιτικής (30%), με μερική μόνο συνεισφορά στις ανάγκες 2 από τους 10 ειδικούς στόχους του ΠΕΠ και 25,7% της προϋπολογισμένης συνδρομής σε επίπεδο δημόσιας δαπάνης. Η συνολική αναλογία έργων προς υποστήριξη της RIS3 προς το σύνολο των ενταγμένων στους Θεματικούς Στόχους 1, 2, 3 και 8 είναι μόλις στο 1,76% και η αντίστοιχη της δημόσιας δαπάνης ανέρχεται σε 10,84%. Το αποτέλεσμα κρίνεται ως ανεπαρκές όσον αφορά την κάλυψη των διαπιστωμένων αναγκών που αναφέρονται στη RIS3.

Προστιθέμενη αξία. Για το σύνολο των εργαλείων πολιτικής που εφαρμόστηκαν από το ΠΕΠ Θεσσαλίας υπήρχαν αντίστοιχες προσκλήσεις από τα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα. Η έρευνα πεδίου επιβεβαιώνει ότι πάνω από το 80% των ωφελούμενων θα αναζητούσαν χρηματοδότηση από τομεακά προγράμματα για την υλοποίηση των ίδιων δράσεων σε περίπτωση που δεν υπήρχε το ΠΕΠ Θεσσαλίας. Δεν καταβλήθηκε κάποιου είδους προσπάθεια κατά την υλοποίηση της RIS3 προς την κατεύθυνση του σχεδιασμού και της υλοποίησης δράσεων ειδικά σχεδιασμένων για τις ειδικές ανάγκες του περιφερειακού οικοσυστήματος καινοτομίας.

Βαθμός επίτευξης άμεσων και μεσοπρόθεσμων αποτελεσμάτων. Τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου οδηγούν στο συμπέρασμα ότι τα αναμενόμενα άμεσα αποτελέσματα για ένα από τα τρία εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν έχουν επιτευχθεί σε ποσοστό 89,8%. Αντίστοιχα, τα αναμενόμενα μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα έχουν επιτευχθεί ή αναμένεται να επιτευχθούν σε ποσοστό 96,4%.

Χωρική κατανομή σε επίπεδο περιφερειακών ενότητων. Η κατανομή της δημόσιας δαπάνης για δράσεις υποστήριξης της RIS3 στις 5 περιφερειακές ενότητες της Θεσσαλίας είναι καλά συσχετισμένη τόσο με τη χωρική κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας όσο και με την πληθυσμιακή κατανομή. Ο δείκτης Gini για την κατανομή της δημόσιας δαπάνης στις Π.Ε. είναι 0,39 και μειώνεται σε 0,28 όταν ληφθεί υπόψη η διάρθρωση της οικονομικής δραστηριότητας και σε 0,31 όταν ληφθεί υπόψη η πληθυσμιακή κατανομή. Οι δύο τελευταίες τιμές συνιστούν πολύ καλή επίδοση που οφείλεται στο γεγονός ότι πάνω από το 90% της

δημόσιας δαπάνης αναλώθηκε σε εργαλείο πολιτικής που απευθύνεται στο σύνολο των επιχειρήσεων της Περιφέρειας.

Συνεντεύξεις

Ημερομηνία

20/10/2023 12:00-13:30

Στελέχη ΕΥΔ ΕΠ Θεσσαλίας

Πολυτίμη Γραβάνη (Προϊσταμένη Μονάδας Α')

Αριστείδης Βούλγαρης (Στέλεχος Μονάδας Α')

Βιβλιογραφία

Diadikasia Business Consulting. (2021). *Πρώτη Αξιολόγηση Αποδοτικότητας και Αποτελεσματικότητας του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020*. Λάρισα: ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Θεσσαλίας.

European Commission. (2017, 7 18). *Strengthening Innovation in Europe's Regions: Towards Resilient, Inclusive and Sustainable Growth at Territorial Level*. Ανάκτηση από https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/swd_2017_264_2_en.pdf

Galindo-Rueda, F., & Verger, F. (2016). *OECD Taxonomy of Economic Activities Based on R&D Intensity*. Paris: OECD Publications. doi:<https://dx.doi.org/10.1787/5jlv73sqqp8r-en>

Innovatia Systems. (2015). *Εξειδίκευση Σχεδίου Δράσης RIS3*. Λάρισα: ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Innovatia Systems. (2020). *Έκθεση Προόδου και Αξιολόγησης RIS3 Θεσσαλίας 2014-2019*.

PWC. (2021). *Μελέτη με θέμα "Διαμόρφωση επιλογών για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας"*. Αθήνα: ΕΥΔ ΕΠΑνΕΚ.

ΕΥΔ Προγράμματος Θεσσαλία. (2023, 6 14). *Αποφάσεις-Συμπεράσματα 7ης Συνεδρίασης Επιτροπής Παρακολούθησης ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020*. Ανάκτηση από Δικτυακός τόπος ΕΥΔ Προγράμματος Θεσσαλία: [https://espa2014-2020.thessalia-espa.gr/attachments/article/935/2023_06_14_%CE%91%CF%80%CF%8C%CF%86%CE%B1%CF%83%CE%B7%207%CE%B7%CF%82%20%CE%95%CF%80%CE%A0%CE%B1%20%CE%A0%CE%95%CE%A0-%CE%A4%CE%95%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%9F%20\(1\).pdf](https://espa2014-2020.thessalia-espa.gr/attachments/article/935/2023_06_14_%CE%91%CF%80%CF%8C%CF%86%CE%B1%CF%83%CE%B7%207%CE%B7%CF%82%20%CE%95%CF%80%CE%A0%CE%B1%20%CE%A0%CE%95%CE%A0-%CE%A4%CE%95%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%9F%20(1).pdf)

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. (2015). *ΘΕΣΣΑΛΙΑ2020: Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Θεσσαλίας για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020*. Λάρισα: Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠ Θεσσαλίας.